

Kompassia käyttäen tiedonhankinnan taitajaksi

**Tiedonhankintataitojen verkko-opetuksen
kehittäminen**

Mervi Kivirinta

Toukokuu 2008

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Mervi Kivirinta	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 43 s.	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Kompassia käyttäen tiedonhankinnan taitajaksi Tiedonhankintataitojen verkko-opetuksen kehittäminen		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Sinikka Blom		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Kehittämishankeraportti kuvaa tiedonhankinnan verkko-opetuksen kehittämistä Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Tiedonhankinnan opetuksen materiaalina käytetään virtuaaliammattikorkeakoulun tuottamaa tiedonhankinnan perusteiden verkko-opasta, Kompassia. Opiskelijat suorittavat tiedonhankinnan perusteet opintojen alussa. Verkkokurssin suunnittelun painopisteenä oli toteuttaa verkkokurssi integroituna ensimmäisen opintokokonaisuuden oppimistehtäviin niin, että opiskelija harjoittelee taitojaan aidossa, tiedonhankintaa vaativissa oppimistehtävissä. Verkkoppimisolustana käytettiin Blackboardia. Kehittämishankkeen aikana kolme eri ryhmää suoritti tiedonhankinnan verkkokurssin. Kurssin sisältöä muokattiin opiskelijapalautteen pohjalta. Lähes kaikki opiskelijat pitivät Kompassi-oppimateriaalia hyödyllisenä. Monelle opintojensa alkuvaiheessa olevalle opiskelijalle tiedonhankinnan verkkokurssi oli ensimmäinen verkko-oppimiskokemus. Mutta alkuhämmennyksen jälkeen suurin osa koki oppivansa myös verkko-opiskelijana. Opiskelijat arvioivat oppineensa perusasiat tiedonhankinnasta. He olivat yllättyneitä siitä, että tiedonhankinnan mahdollisuuksia on monia ja että tiedonhankinta vaatii työtä ja taitojen harjoittamista.		
Avainsanat (asiasanat) tiedonhankintataidot, informaatiolukutaito, verkko-opetus, ammattikorkeakoulut		
Muut tiedot		

Author(s) Mervi Kivirinta	Type of Publication Development project report	
	Pages 43 p.	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Development of the online teaching of information retrieval		
Degree Programme Vocational Teacher Education College, Jyväskylä University of Applied Sciences		
Tutor(s) Sinikka Blom		
Assigned by		
Abstract This development project report describes the creation and improvement of e-learning at Diaconia University of Applied Sciences (Diak). The e-learning material used in the teaching is called "Kompassi" - the basic guide for information acquisition made by the Finnish Online University of Applied Sciences. Students learn the basics of information acquisition at the beginning of their studies. The focal point of the design for the online course was to integrate the course into the lessons of the first learning package in a way that the students were able to practice their skills in genuine tasks requiring information retrieval. The instruction platform used in the e-teaching was the Blackboard Learning System. During the development project, three different groups completed the online course of information retrieval. The contents of the course were edited based on the comments by the students. Nearly every student thought that the Kompassi-learning material was useful. For many of the students who were at the beginning of their studies the online course was their first e-learning experience. But after the initial confusion most of them experienced growth as online students. They were surprised that there were multiple possibilities for information retrieval, and that it required work to hone the necessary skills.		
Keywords Information Skills, Information Literature, E-learning, Universities of Applied Sciences		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1. INFORMAATIOLOKUTAIDOKSESI AMMATTIKORKEAKOULUSSA	5
2. TIEDONHANKINNAN OPETUKSEN INTEGROINTI MUUHUN OPETUKSEEN	7
2.1. Integroinnin yleisiä edellytyksiä	7
2.2. Tiedonhankinnan opetuksen integrointia käytännössä.....	8
3. MIKSI JA MITEN VERKKO-OPETUKSEEN?	11
3.1 Miksi verkko-opetukseen?	11
3.2 Mitä verkko-opetus on?.....	11
3.3 Verkko-oppimateriaalin tuottaminen yhteistyönä muiden kirjastojen kanssa ...	13
3.4 Ensimmäiset kokeilut verkko-opetuksesta	15
3.5 Kokemusten ja palautteiden pohjalta kurssin uudistamiseen.....	23
3.6 Palaute ja oppimistulokset.....	24
4. TIEDONHANKINNAN VERKKO-KURSSIN TULEVAISUUS	30
LÄHTEET	33
LIITE 1. Tiedonhankintasuunnitelma	35
LIITE 2. Syksyn 2007 tiedonhankinnan verkko-opiskelun opintosuunnitelma.....	37
LIITE 3. Kevään 2008 kurssin sisältö.....	40

1. INFORMAATIOLUKUTAIDOKSESI AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Tässä kehittämistyössä käsitellään ammattikorkeakoulun informaatiolukutaidon verkko-opetuksen kehittämistä. Tarkastelun kohteena on informaatiolukutaidon opetus ensimmäisen vuoden opiskelijoille Diakonia-ammattikorkeakoulun (myöh. Diak) Pieksämäen toimipaikassa. Informaatiolukutaidon opetus painottuu opintojen alkuvaiheessa tiedonhankinnan perustekniikoiden opetukseen. Raportissa käytetäänkin käsitteitä tiedonhankintataidot ja tiedonhankinnan opetus. Verkko-opetuksen oppimateriaalina käytetään virtuaaliammattikorkeakoulun tiedonhallinnan ja -hankinnan kurssia Kompassia (ks. Kompassi 2006). Kehittämisyhteistyö on myös kuvaus aloittelevan verkko-opettajan arjesta.

Informaatiolukutaidon käsite otettiin käyttöön ensimmäisen kerran noin 30 vuotta sitten kun tiedon määrä kasvoi ja tiedon merkitys yhteiskunnassa korostui. Käsitteellä tarkoitetaan monipuolisia taitoja hankkia, käsitellä ja tuottaa tietoa. (Ks esim. Amkit pedagogiikkaryhmä 2006, 13 - 15; Association of College and Research Libraries 2001; Nevgi 2007). Unescon informaatiolukutaidon eri puolia tarkastelevassa katsauksessa (Catts 2008, 9) korostetaan, että informaatiolukutaito on perusihmisoikeus. Informaatiolukutaito on välttämätöntä taloudelliselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille niin kansainvälisellä kuin kansallisella tasolla. Informaatiolukutaidolla on merkitystä kansalaisyhteiskunnan, hyvinvoinnin ja terveyden, koulutuksen sekä työelämän ja talouden alueilla. (Catts 2008, s. 9 - 11.)

Laakkonen (2003, 274) määrittelee ammattikorkeakoulupedagogiikan ”korkeakoulupedagogiikaksi, jossa on huomioitu ammatillisuus ja ammattitaito”. Korkeakoulupedagogiikan tunnusmerkkejä ovat mm. asioiden perusteltavuus, tieteellinen selittäminen ja tutkittuun tietoon perustuva opetus. Korkeakoulupedagogiikka painottaa opiskelijan näkökulman avartumista ja kriittistä ajattelua. Tutkivaan ammattikäytäntöön, jossa työntekijä pohtii toimintansa perusteita, laatua, tulosta ja kehittää työ- ja elinympäristöä, kuuluu aktiivinen uuden tiedon etsintä, tutkiminen ja olemassa olevan tiedon hyödyntäminen. Tiedonhankinnan ja -käytön taidot ovat tärkeä osa tutkivaa ammattikäytäntöä. (ks. esim. Kuokkanen, Kivirinta, Määttä & Ockesström 2007, 13).

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Arenen hyväksymissä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleisissä kompetensseissa tulee esille myös informaatiolukutaito: opiskelija ”osaa hankkia ja käsitellä oman alan tietoa sekä kykenee kriittiseen tiedon arviointiin ja kokonaisuuksien hahmottamiseen”. (Arene 2006). Ammattikorkeakoulukirjastojen Amkit-konsortion toimesta (ks. AMKIT-konsortion IL-ECTS-työryhmä 2007) tarkennettiin em. kompetensseja informaatiolukutaidon osalta ja määriteltiin informaatiolukutaidon osaamistavoitteiden ydinaines sekä tavoitellut oppimistulokset. (Ks. Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. IL:n osaamisalueet ja ydinaines ammattikorkeakoulussa (Lähde: AMKIT-konsortion IL-ECTS-työryhmä (2007). Halu, hinku ja himo: informaatiolukutaito ammattikorkeakoulussa).

Informaatiolukutaidon ydinosamisalueet	Ydinaines	Oppimistulos
Tiedontarpeen tunnistaminen	Oman osaamisen analysoiminen. Kysymysten esittäminen. Käsiteanalyysi sanoja hyödyntäen (käsittehierarkia). Tiedonhankintatilanteen asettamat vaatimukset ja reunaehdot (aika, kustannukset, käytettävissä olevat resurssit).	Osaa analysoida tiedontarvettaan. Huomaa, että tarvitsee uutta tietoa. Lähestyy tiedontarvettaan eri käsittein. Ottaa huomioon tilanteen asettamat vaatimukset.
Tiedonlähteiden hallinta	Oman ammattikorkeakoulun tietopalvelutarjonta, oman kirjaston kokoelmat ja palvelut. Oman alan tiedonlähteet, tietokannat, organisaatiot. Painetut ja elektroniset tiedonlähteet. Tutkimustieto, ammatillinen tieto.	Osaa käyttää oman ammattikorkeakoulunsa tietopalveluja. Tuntee oman alansa keskeiset tiedonlähteet. Tunnistaa tiedon eri ilmentymät (mm. sosiaalinen media). Tiedostaa tiedonlähteiden moninaisuuden.
Tiedon hankkiminen	Hakutekniset taidot (hakukenttien käyttö, hakusanojen yhdistäminen, katkaisu, käyttöohjeet). Verkkosivujen lukutaito. Hakutulosten arviointi ja haun hiominen (tarkentaminen, laajentaminen) tiedontarpeen vaatimusten mukaan. Löydetyn tiedon kriittinen arviointi myös saatavuuden ja käyttökelpoisuuden mukaan. Erilaisten aineistotyyppien arviointikriteerit.	Osaa valita sopivimmat tiedonlähteet. Hallitsee tiedonhaun perustekniikat. Osaa tulkita ja käyttää verkkosivuja. Tarkastelee hakutuloksia tiedontarpeen kannalta ja osaa tarvittaessa korjata toimintaansa. Arvioi löytämänsä tietoa kriittisesti useasta eri näkökulmasta. Löytää tarvitsemansa tiedon.
Tiedon käyttö	Viitetietojen lukeminen, hyödyntäminen ja laatiminen. Löydetyn tiedon kriittinen arviointi suhteessa tiedontarpeeseen. Tiedon eettinen käyttö: tiedon uudelleen jäsentaaminen (lainaus, referointi) ja soveltaminen.	Osaa lukea ja käyttää viitetietoja. Osaa verrata löytämänsä tietoa aikaisempaan tietämykseen ja tarvittaessa muuttaa ajatteluaan. Osaa käyttää löytämänsä tietoa ja soveltaa sitä omaan ammatialaan. Ymmärtää tiedon käyttöön liittyvät vastuut ja velvollisuudet

Osaamistavoitteiden määrittelyjen tavoitteena on auttaa opiskelijaa hahmottamaan omaa oppimistaan ja osaamistaan, helpottaa opettajaa tekemään valintoja sekä kuvata konkreettisesti työelämän edustajille amk-tutkinnon suorittaneiden osaamista ja valmiuksia (Auvinen 2007). Informaatiolukutaidon ydinainesanalyysi on hyvä työväline ammattikorkeakoulujen informaatiolukutaidon opettamisen osaamisperustaiseen suunnitteluun.

2. TIEDONHANKINNAN OPETUKSEN INTEGROINTI MUUHUN OPETUKSEEN

2.1. Integroinnin yleisiä edellytyksiä

Diakonia-ammattikorkeakoulussa informaatiolukutaidon opetuksen kehittämisessä on korostettu opetuksen integrointia muuhun opetukseen niin, että taitojen harjoittelu tapahtuu aidoissa tiedonhankintaa vaativissa oppimistehtävissä. Kehittämisen tavoitteena on ollut myös, että eri opintokokonaisuuksissa taitojen opiskelu on muodostanut polun, jossa opiskelijan taidot vahvistuvat opintojen edetessä. (Ks. Diakonia-ammattikorkeakoulu 2007, Liite 5.)

Allegrin mukaan (ks. Saarti 2007, 130 - 131) voidaan puhua aidosta informaatiolukutaidon integroinnista muuhun opetukseen, jos kolme seuraavista kriteereistä täyttyy:

- Kirjaston ulkopuolinen opetusta järjestävä taho (esim. tiedekunta) osallistuu opetusohjelman suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.
- Taitojen opetus sisältyy opetuksen toteutussuunnitelmaan ja oppimistehtäviin.
- Opiskelijoiden on osallistuttava opetukseen.
- Opiskelijoiden suorituksia arvioidaan ja / tai siinä annetaan opintopisteitä.

Diakissa toteutuu varsinkin kolme viimeisintä kriteeriä. Opetuksen toteuttamissuunnitelmissa mainitaan informaatiolukutaidon opinnot. Taitoja harjoitellaan aidoissa oppimistehtävissä. Opetusajat on varattu opiskelijoiden lukujärjestyksiin. Opiskelija saa merkinnän *Ammattiin oppimisen perusteet* (AOP) -opintokokonaisuudesta vasta, kun hänellä on merkintä myös suoritetusta informaatiolukutaidon osuudesta, joka tässä opintokokonaisuudessa on tiedonhankinnan perusasioiden opiskelua. AOP:n tiedonhankinnan opinnot ovat puolen opintopisteen laajuiset ja opiskelijalle annetaan palautetta.

AMKIT-konsortion IL-ECTC –työryhmä toteaa, että informaatiolukutaidon ”osaamistavoitteita ei kuitenkaan saavuteta, jos informaatiolukutaito ja sen opetus nähdään vain kirjaston asiana” (AMKIT-konsortion IL-ECTS-työryhmä, s. 1). Opetushenkilöstön ja kirjaston yhteistyön onnistuminen vaatii sitoutumista molemmilta ryhmiltä. Aho ja Hollanti (2007, 166) toteavat artikkelissaan:

Tiedonhallinnan opetuksen integroiminen ammattiaineen opetukseen merkitsee paljon muuta kuin parin tunnin antamista kirjastotädin antamalle tiedonhaun opetukselle. Kyseessä pitäisi olla koko opiskeluajan jatkuva prosessi: lähteiden käyttöä ja arviointia, lähdeviittauksia, ongelman rajausta ja ratkaisua sekä johtopäätösten ja omien yhteenvedojen tekoa tulisi harjoitella opintojen alusta asti.

Monet opettajat näkevät informaatiolukutaidon lähinnä hakuteknisenä asiana. Sitä ei nähdä tärkeänä osana oppimisprosessia, jota opettaja ohjaa. Opettajilla ei ole myöskään aina realistista kuvaa kirjaston tarjoamista palveluista, aineistoista ja kirjastossa olevasta osaamisesta. Informaatikkoja ei mielletä opettajiksi ja tiedonhankinnan taitoja opetettavaksi aineeksi. Kirjaston henkilökunnalla on ylisuuria odotuksia opettajien suhteen. Odotetaan, että he ilman muuta opettelevat itsenäisesti ja pysyvät ajan tasalla tiedonlähteissä. Opettajat toivovat lisää esim. aktiivista tiedottamista. Kirjaston puolelta ei aina hahmoteta amk-opettajan arkipäivää ja tehtävien jakaumista monelle eri alueelle. (Amkit-pedagogiikkaryhmä 2006, 22 - 33; Hollanti 2008; Karjalainen 2008.)

2.2. Tiedonhankinnan opetuksen integrointia käytännössä

Tiedonhankinnan opetuksen saaminen osaksi muuta opetusta vaatii tiedonhankinnan opettajan mukaanmenoa opetussuunnitteluprosesseihin. Ammattikorkeakouluopetuksen alkuvaiheessa tämä oli uusi asia Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Uuden opetuksen kehittämisen alkuvaiheessa kaikki muukin oli uutta, joten informaation oli helpompaa päästä mukaan uusiin moniammatillisiin opetussuunnitteluryhmiin kuin ehkä jo pitkään toimineisiin vakiintuneisiin ryhmiin. Jälkeenpäin arvioiden tiedonhankinnan taitojen opetus otettiin mukaan opetuksen sisältöihin Pieksämäen toimipaikassa aika helposti, vaikka välillä kirjaston ääntä olikin vaikea saada kuuluviin. Integrointi muuhun opetukseen on vaatinut ja vaatii edelleen jatkuvaa yhteistyön kehittämistä.

Tiedonhankinnan opetuksen sisältöjen suunnittelun päävastuu on Pieksämäen toimipaikassa informaattikolla, mutta opetuksen sisällöistä ja ajoituksista keskustellaan muun opetuksen kanssa. Toimipaikan informaation tärkein tukiryhmä tiedonhankinnan opetuksen kehittämisessä on Diakin kirjaston tiedonhankinnan kehittämistiimi. Kehittämistiimi paneutuu tiedonhankinnan opetuksen sisältöjen yhteiseen kehittämiseen sekä pyrkii toimimaan aktiivisesti ammattikorkeakoulun opetustoiminnan kanssa verkoston eri tasoilla. Toimipaikoittain on kokeiltu erilaisia tiedonhankinnan opetuksen toteutuksia. Yhdessä toimipaikassa opetusta antavat opettaja-informaattikot, joilla

on jo valmis yhteys muuhun opetukseen. Muissa toimipaikoissa informaattikot hoitavat opetusta ja ohjausta. Muutama informaattikko on suorittanut myös pedagogisia opintoja. Se, miten paljon informaattikot ovat mukana aktiivisesti opetussuunnittelussa, vaihtelee toimipaikoittain.

Diakin Pieksämäen toimipaikassa yhteistyö *Tutkimus- ja kehittäminen ja Opinnäytetyö* -opintokokonaisuuksien suunnitteluryhmien lehtoreiden kanssa on vienyt parhaiten eteenpäin informaatiolukutaidon mukaanottoa muuhun opetukseen. Opettajat tutustuivat yliopistokirjastojen informaatiolukutaidon osaamistavoitteisiin (ks. Association of College and Research Libraries 2001). Osaamistavoitteita oli luonnollisesti jo ollut mukana heidän opetuksessaan, mutta informaatiolukutaidon standardit tulivat esille näkyvästi ja informaattikon rooli informaatiolukutaidon opetuksessa täsmentyi nimenomaan tiedonhankintataitoihin.

Yhteistyömuotojen löytäminen on vienyt useita vuosia ja luonnollisesti on vieläkin useita opettajia, jotka eivät tietoisesti ota huomioon informaatiolukutaidon osaamistavoitteita oppimistehtäviä ja opinnäytetöitä ohjatessaan. Kirjastoyhteistyö koetaan myös hallinnon puolelta tärkeäksi ja sitä on tuettu organisatorisin ratkaisuin - toimipaikkamme lehtorit ovat jakautuneet ns. toimialaryhmiin, joissa kaikissa on jäsenenä myös kirjaston työntekijä.

Pieksämäen toimipaikan opiskelijat ovat sosiaalialan ja hoitotyön koulutusohjelmien opiskelijoita, joista osa hankkii myös kirkon alan virkakelpoisuuden. Koulutusalojen opiskelijoilla on paljon yhteisiä opintoja, ja opinnot suoritetaan moniammatillisesti. On ollut luontevaa liittää yhteisiin opintokokonaisuuksiin kaikkia koskevat tiedonhankinnan opinnot.

Alussa tiedonhankinnan opetusta ripoteltiin moniin opintokokonaisuuksiin. Kuitenkin tämä osoittautui liian työlääksi. Informaattikon oli vaikea pysyä ajan tasalla monen eri opintokokonaisuuden suunnittelussa ja pitää huoli, että ei ”unohdeta”. Mutta oli hyödyllistä olla alussa mukana mahdollisimman monessa opintokokonaisuusryhmässä, sillä näin löytyivät ne paikat, jossa tiedonhankinnan opetusta tarvittiin. Samalla kirjasto sai opetuksen sisällöistä ja toteutuksesta tietoa, jota ei muuten olisi saanut kirjasto toiminnan kehittämistä varten.

Koko ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmaa muokattiin lukukausien vaihtuessa. Opintojen alkuvaiheen pieniä opintokokonaisuuksia yhdistettiin laajemmaksi *Ammattiin oppimisen perusteiksi* (AOP), joka sopi hyvin tiedonhankinnan perusteiden opetuspaikaksi. AOP:n aikana opiskelijat tekivät oppimistehtävään ammattianalyysin, johon piti hakea itsenäisesti tietoa ja joka sopi hyvin myös tiedonhankinnan taitojen harjoitteluun.

Tiedonhankinnan perusteiden opetusta jatkettiin *Tutkimus- ja kehittäminen* (TK) - opintokokonaisuudessa, jonka opiskelijat suorittivat ensimmäisen lukukauden aikana AOP:n jälkeen (ks. Taulukko 2.) edellisten lisäksi oli vielä jonkin verran kertauksen luonteista opetusta mm. opinnäytetyön käynnistymisvaiheessa.

TAULUKKO 2. Tiedonhankinnan opetus Diakin Pieksämäen toimipaikassa ennen verkkokurssin käyttöön ottoa

Ammattiin oppimisen perusteet (AOP):	
Opetuksen sisältö	Informaatiolukutaidon peruskäsite, tiedonhankinnan opetus Diakissa, Diakin kirjasto ja verkkokirjasto, tietokantojen käytön perustekniikat, kotimaiset kirjastojen kokoelmatietokannat, artikkelitietokannat, lain-säädännön hakeminen, hakupalvelut, asiasanastojen käyttö (Vesa-verkkosanasto), tiedotusvälineiden seuranta ammattianalyysi-tehtävän aikana.
Toteutus	Kontaktiopetus, tiedonhankintataitojen itsearviointikyselyn täyttäminen, taitojen varsinainen arviointi oppimistehtävien arvioinnin yhteydessä (lähteiden käyttö)
Kontaktiopetus	1 tunti kaikille sekä 2 + 2 pienemmille ryhmille eli 5 tuntia / opiskelija
Tutkimus ja kehittäminen (TK)	
Opetuksen sisältö	Lähdekritiikki, vieraskieliset tietokannat, tieteellisen, tutkimukseen perustuvan tiedon hankinta, elektroniset julkaisut, jatketaan informaatiolukutaidon osa-alueita
Toteutus	kontaktiopetus, tiedonhankinnan suunnitelman täyttäminen TK:n oppimistehtävää varten (miellekartan tekeminen)
Kontaktiopetus	2 + 2 pienryhmille
OPINNÄYTETYÖ (OTT)	
Opetuksen sisältö	Tiedonlähteiden kertaus
Toteutus	kontaktiopetus, tiedonhankinnan suunnitelman täyttäminen (palautettava tutkimus- tai hankesuunnitelman liitteenä)
Kontaktiopetus	2+2 pienryhmille sekä yksilöohjausta tarpeen mukaan opinnäytetyön edetessä

3. MIKSI JA MITEN VERKKO-OPETUKSEEN?

3.1 Miksi verkko-opetukseen?

Edellisessä luvussa kuvatun tiedonhankinnan opetuksen käytännön toteuttamisessa oli monia ongelmia:

- Tunneilla ehdittiin mennä nopeasti perusasiat. Opiskelijat antoivat palautetta mm. liian nopeasta asioiden läpikäynnistä. Taitojen harjoittelu jäi opiskelijoille varsinaisten oppimistehtävien tekovaiheeseen. Informaatikko ei siinä vaiheessa enää tavannut opiskelijoita. Jäi epäselväksi, saivatko opiskelijat riittävästi palautetta myös tiedonhankinnan taidoissaan oppimistehtäviä koskevissa palautteissaan.
- Lisätuntien mahdolluttaminen opiskelijoiden lukujärjestyksiin oli vaikeaa. Myös informaation oli vaikeaa muiden töiden ohella ehtiä paneutua kontaktiopetukseen pitkäksi aikaa.
- Opiskelijalle ei jäänyt paljon aikaa prosessoida oppimistaan.
- Ongelmana oli myös opintojen mitoitus – miten paljon opetusta voitiin kussakin opintokokonaisuudessa antaa, että opiskelijan työmäärä ei tullut kohtuuttomaksi. Toteutussuunnitelmassa ei tässä vaiheessa ilmoitettu tiedonhankinnan opintojen laajuutta.
- Perusopintoja suorittavien opintojen opiskelijamäärät olivat suuria. Oli hankalaa järjestää lukujärjestykset eri ryhmille niin, että yhdellä kertaa opetukseen olisi tullut vain 12 opiskelijaa. Yli 20 opiskelijan ryhmille ei riittänyt opetustilanteessa tietokonetta kaikkien käyttöön.

Ongelmat saivat miettimään erilaisia toteutustapoja, josta verkko-opetus oli yksi.

3.2 Mitä verkko-opetus on?

Verkko-opetusta pidetään etäopetuksen kolmantena sukupolvena kirjeopetus-sukupolven ja televiestinnän ja tiedotusvälineiden käytön jälkeen.. Uusimman teknologian antamia mahdollisuuksia kutsutaan jopa neljänneksi sukupolveksi, niin nopeasti tekninen kehitys on muuttanut opetustapoja ja myös verkko-opetusta viime vuosikymmeneltä alkaen. (Ks. Nevgi & Tirri 2003, 13 – 14; Tella, Vahtivuori, Vuorento, Wager & Oksanen 2001, 13.)

Tieto- ja viestintäteknikkaa käyttävää opetusta käsittelevissä aineistoissa vilisee erilaisia termejä: verkko-opetus, virtuaaliopetus, e-learning, e-oppiminen, verkko-oppimisympäristö, avoin oppimisympäristö. Termien käytöstä on monissa kirjoissa

kattavia määritelmiä (ks. esim. Nevgi & Tirri 2003, 15 – 24, Tella ym. 2001, s. 16 – 22). Tässä työssä käytän termejä verkko-opetus, verkkokurssi ja verkko-oppimisympäristö.

Verkko-opetuksella tarkoitan Tellan ym. (2001, 21) mukaan opetusta, opiskelua ja oppimista, ”jota tuetaan tai jonka jokin osa perustuu tietoverkkojen, erityisesti Internetin kautta saataviin tai siellä oleviin aineistoihin ja palveluihin”. Em. määritelmän mukaan verkko-opetuksiksi lasketaan myös monimuoto-opetus, joka voi koostua sekä lähiopetuksesta että verkko-opetuksesta.

Verkkokurssi on yleensä internet-tekniikalla toteutettu kurssi, jossa vuorovaikutteisuus tapahtuu esim. erilaisten keskustelufoorumien tai chattien välityksellä. Verkko-opetus on vielä aika pitkälle tekstipohjaista. Viime aikoina on tekniikan ja Internet-yhteyksien paraneminen mahdollistanut myös muita tiedonlähteitä – esim. flash-tekniikalla tehtyjä oppimisaihioita tai videon pätkiä. Opettaja voi olla läsnä verkossa perinteisen kirjoittamiseen perustuvan kommunikoinnin lisäksi kameran ja mikrofonin avulla.

Verkko-opetuksessa suurin osa itse opettamisesta tapahtuu jo ennen kurssin alkua, kun opettaja suunnittelee verkkokurssia materiaalin suunnitteluvaiheessa. Toiminta- ja verkkoympäristöjen suunnittelu ja toteutus korostuvat sisällön suunnittelun rinnalla. Opettaja pyrkii suunnittelemaan verkkoympäristön niin, että opiskelijat toimivat siellä aktiivisesti ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opettajan rooli on muuttunut kurssilla enemmän ohjaajan rooliksi. Ohjaus on sekä opiskelun että oppimisen ohjaamista. Hyvässä oppimisympäristössä opiskelijan on selkeästi tiedettävä, miten hän etenee opinnoissaan ja milloin palauttaa tehtävät. Samalla hänen on saatava palautetta oppimisestaan ja tukea oppimiselleen. (Tella ym. 2003, 44; Manninen 2003, 27 - 34.)

Säde Pirttimäki (2003) tutki yliopisto-opettajien kokemuksia ja mielipiteitä verkko-opetuksesta. Tutkimuksen informanttien mielestä verkkokurssi soveltuu lähes kaikkien opetukseen. He katsoivat myös, että verkko-opetus tulee lisääntymään ja varsinkin kaikkia opiskelijoita koskevat perusopinnot tulevat verkkoon. Verkko-opetuksen uskottiin helpottavan opettajan työtä ja myös edistävän opiskelijan oppimista. He kokivat opetustyön helpottuneen, koska se on ajasta ja paikasta riippumatonta, vaikka toisaalta opetuksen suunnitteluun oli panostettava enemmän. Voitiin myös hyödyntää

esim. koneellista testien tarkistamista. Ajasta ja paikasta riippumattomuus edisti myös opiskelijan oppimisprosessia. (Pirttimäki 2003, 23–25.)

Verkko-opetuksen vastustajien yksi kriteeri on opetuksen kasvottomuus, mutta em. tutkimuksessa tuli esille, että opettajaa on helpompi lähestyä verkon kautta. Liekö tässä syynä yliopistojen massaluennot ja etukäteen ilmoitetut opettajien vastaanottoajat, joille mennään ehkä vain silloin, kun koetaan asian olevan todella tärkeän. Haastateltavat katsoivat myös, että verkkokurssilla voi ottaa paremmin huomioon erilaiset oppimistyyli. Verkossa oleva oppimateriaali on helposti opiskelijan käytettävissä ja edistää näin oppimista. Verkkotyöskentelyssä uskottiin myös esim. ryhmätyö- ja tiedonhakutaitojen kehittyvän sekä palautteen lisääntyvän perinteiseen opetukseen verrattuna. (Pirttimäki 2003, 25.)

3.3 Verkko-oppimateriaalin tuottaminen yhteistyönä muiden kirjastojen kanssa

Diakonia-ammattikorkeakoulun kirjastolla oli vuosituhannen alussa valmistunut verkkokurssi tiedonhankinnasta. Kurssin tekijöiden tehtävät olivat vaihtuneet ja he eivät enää opettaneet tiedonhankintaa. Joissakin toimipaikoissa kurssia käytettiin opetuksen tukena. Kurssin päivittämisessä pidettiin taukoa, koska tiedettiin Nelli-portaalin olevan tulossa ja sitten tuli tietoa myös virtuaaliammattikorkeakoulun tiedonhankinnan materiaalin tuotantorengaasta. Kun virtuaaliammattikorkeakoulussa alkoi tiedonhankinnan tuotantorengaan toiminta, Diakonia-ammattikorkeakoulun kolme informaatiikkaa lähtivät mukaan toimintaan. Tuotantorengaan muodostivat innokkaat kirjastotyöntekijät. Tiedonhankinnan ja tiedonlähteiden sisällöllinen tuntemus oli hyvä, mutta pedagogisia opintoja ei tainnut monellakaan olla. Mieleen tuli myös epäilyksiä. Miten edellä kuvattuun opetukseen tiedonhankinnan verkko-opetus sopisi? Miten verkkokurssin voi toteuttaa niin, että opetus integroituu muuhun opetukseen, mikä oli Diakin yksi tärkeimmistä painopistealueista tiedonhankinnan opetuksen kehittämisessä?

Kun tiedonhankinnan tuotantorengas alkoi toimintansa, pääpaino oli aihoiden tuottamisessa. Aihioilla tarkoitetaan oppimisprosessia varten tehtyä yksittäistä, kompaktilista ja itsenäistä oppimateriaalia. Aihion luonteeseen kuuluu, että niitä voidaan usein hyödyntää eri oppiaineissa tai eri koulutusaloilla itsenäisinä kokonaisuuksina. Multimedia- tai hypermediapohjaisten aihoiden avulla voidaan ottaa huomioon erilaisia oppi-

mistyylejä. Aihioista voi löytää ääntä, kuvaa, tekstiä ja animaatiota. (Ks. esim. Suomen virtuaaliammattikorkeakoulu.) Tiedonhankinnan verkkokurssiin aihoiden käyttö sopi hyvin: oppimateriaalin piti palvella eri koulutusalojen opiskelijoita.

Tuotantorengaassa jakauduttiin pieniin ryhmiin ja kullekin ryhmälle tuli tehtäväksi tehdä muutama aihio. Aihiot saivat ympärilleen koko kurssia koskevan käsikirjoituksen. Tuotantorengas saatiin myös pedagogisen mentori ja arvioija. Hänen antamansa ohjauksen ja palautteen kautta kokonaisuus täsmentyi lisää. *Kompassi: Opas tiedonhankinnan perusteisiin* -verkkomateriaali valmistui (Kompassi 2006). Kurssin kokoavaksi tehtäväksi tuli tiedonhankintasuunnitelma (Liite 1), jota oli käytetty Piekämäellä tiedonhankinnan opetuksen tukena jo usean vuoden ajan.

Kompassin opiskelijan oppaassa tavoitteet ja opiskelumenetelmät esitellään näin (ks. Kompassi 2006):

Opintojakson tavoitteet

Opiskelija ymmärtää tiedonhankinnan ja –hallinnan merkityksen osana ammatillista kasvua. Opiskelija hallitsee tiedonhankinnan perusteet ja pystyy hankkimaan itsenäisesti ammattikorkeakouluopinnoissa tarvittavaa monimuotoista tietoa.

- Opiskelija
- tunnistaa ja hahmottaa ongelman
 - kykenee hahmottamaan tiedontarpeen miellekartan avulla
 - tunnistaa ongelmaan liittyvän terminologian sekä osaa valita sitä vastaavat asiasanat
 - tuntee tiedonhaun tekniikan ja kykenee muodostamaan tehokkaita hakulauseita
 - tuntee alansa tärkeimmät lähteet ja osaa valita niistä tarpeeseensa sopivimmat
 - osaa hakea tehokkaasti Voyager-kirjastojärjestelmästä, käyttää Nelliä sekä hallitsee Googlen kehittyneemmät toiminnot
 - arvioi hakutuloksia ja tarvittaessa korjaa toimintaansa
 - arvioi kriittisesti tiedonlähteitä ja niiden sisältöä
 - arvioi kriittisesti omaa toimintaansa.

Opiskelumenetelmät

Opiskelu perustuu opiskelijoiden itsenäiseen verkkotyöskentelyyn ja oman oppimisen arviointiin. Tutor ohjaa oppimista verkkokeskustelun avulla.

3.4 Ensimmäiset kokeilut verkko-opetuksesta

Valmiin aineiston ottaminen omaan opetukseen on haastavaa. Vaikka mukanaolo tuotantorenkkaan toiminnassa antoi mahdollisuudet vaikuttaa sisältöön, niin vanhan kontaktiopetuksen PowerPoint -esityksistä ja rakenteesta oli vaikea luopua. Pikku hiljaa alkoi hahmottua, miten kurssimateriaalia voisi hyödyntää tiedonhankinnan opetuksessa. Pedagogiset opinnot sekä vuoden 2007 aikana työyhteisössä järjestetty Blackboard-koulutus antoivat myös eväitä verkko-opetuksen toteuttamiseen. Ensimmäinen kurssi rakennettiin WebCT-ympäristöön syksyllä 2006. Kurssi oli kokeilua ja enemmän materiaalin jakamista opiskelijoille kuin varsinaista verkko-opetusta, joten tässä työssä ei paneuduta syksyn 2006 kokemuksiin.

Keväällä 2007 sekä syksyllä 2007 tiedonhankinnan verkkokurssi toteutettiin niin, että Kompassi-aineistosta linkitettiin joitakin osioita kurssille. Lisäksi käytettiin Pieksämäen toimipaikassa aikaisemmin käytettyjä oppimateriaaleja. Kurssin suorittaminen ajoittui yhdelle lukukaudelle jakautuen kahteen eri opintokokonaisuuteen. Syksyllä 2007 toteutus erosi kevään 2007 toteutuksesta jonkin verran, koska Diakin toteutussuunnitelmien sisältöjä muokattiin ja tiedonhankinnan tehtävät oli integroitava uusiin oppimistehtäviin. Syksyn 2007 suunnitelmiin tuli yllättävä käänne kirjaston kattoremontin takia. Pienen kirjaston kolmen hengen vakinaisesta henkilökunnasta vain informaattikko pystyi työskentelemään kirjaston tiloissa ja joutui näin suunnittelemaan syksyn työtehtäviä uudestaan, mikä vaikutti myös verkko-opetuksen toteuttamiseen.

Syksyisin verkkokurssille osallistuu yli 60 päiväopiskelijaa ja keväisin noin 40 opiskelijaa. Sen lisäksi tiedonhankinnan opintoja voi olla erilaisille aikuisryhmille.

Kurssin sisältö

Verkkokurssiin alussa oli neljä tuntia kontaktiopetusta. Ensimmäiset kontaktitunnit olivat opinnot aloittavan *Ammattiin oppimisen perusteet* (AOP) -opintokokonaisuuden toisella tai kolmannella viikolla. Tuntien sisältönä oli

- Diakin verkostokirjasto
- Pieksämäen toimipaikan kirjasto
- perushaut Voyager-järjestelmästä
- verkkokurssin esittely.

Toisella lähiopetuskerralla, joka pidettiin reilu viikko ensimmäisestä tapaamisesta, oli aiheina

- Nelli-portaalin käyttö
- AOP:n oppimistehtävän (ammattianalyysitehtävä) tiedonhankinnan ohjeistus
- lisäopastus verkkoalustan käytössä.

Kopio verkkokurssin opintosuunnitelma on liitteenä 2. Opiskelijat aloittivat verkko-opinnot opiskelemalla Kompassi-kurssista ensimmäisen luvun, joka käsitteli mm. informaatiolukutaitoa ja tiedonhankinnan prosessia. He tekivät luvun lopussa olevan tiedonhankintataitojen testin sekä kirjoittivat päiväkirjaansa arvion tiedonhankinnan taidoistaan. Jos opiskelija mainitsi tutustuneensa Kompassi-kurssin ensimmäiseen lukuun ja tehneensä siellä olevan testin, oli hän yleensä arvioinut taitojaan kriittisemmin ja ehkä realistisemmin kuin ne, jotka ilmoittivat kaiken löytyvän Googlen kautta.

En oo kirjastoja käyttänyt oikeestaan koskaan. Ei ole aikaisemmin ollut ongelmia mutta nyt taitaa niitä tulla... Opetella paremmin käyttämään näitä nykyajan systeemejä.

En kyllä oikein pärjännyt, tulos taisi olla 9/15, oli sen verran kinkkisiä kysymyksiä ja osan kyllä panin ihan arpapelillä.

Arvioidessaan omia taitojaan monet opiskelijat mainitsivat mm. hakutermien käytön ja lähdekritiikin alueiksi, joissa heidän pitäisi parantaa taitojaan.

Ehkä sitä vaan ei osaa aina etsiä oikeilla termeillä, mitä tarvitsee.

..pitäisi tieää mistä on luotettavaa lukea ja kehittää hyvin kriittinen lukutaito Internettiä kohtaan

Tiedonhankinnan taitojani voisin parantaa parhaiten opettelemalla rajaamaan sana niin että tietoa tulisi todellakin vain siitä mitä haluan löytää. Testistä sain 9/15 ja juuri nämä tiedon rajaamiseen jotenkin linkittyvät kohdat tuottivat vaikeuksia.

Kurssin alussa oli opiskelijoilla myös tehtävänä kirjaston kokoelmatietokantaan liittyvä harjoitus. Laajempaan tiimitehtävänä oli AOP:n ammattianalyysitehtävän tiedonhankinnan suunnittelu seuraavilla ohjeilla (kysymykset otettu Kompassi-kurssilta):

Vastaa seuraaviin kysymyksiin aiheesi mukaan:

- Mitä haluat tietää?
- Mihin tarkoitukseen tarvitset tietoa?
- Minkalaista tietoa tarvitset?
- Kuinka syvällisesti aiheeseen pitää perehtyä?
- Paljonko aikaa/resursseja on käytössä?
- Mitä tiedät jo entuudestaan?
- Mistä näkökulmasta lähestyt aihetta?
- Mitä aiheeseen kuuluu, mitä ei?
- Mitkä ovat aiheen pää- ja sivukysymykset?
- Minkä ikäistä tietoa tarvitset?

Etsi Vesa-verkkosanastosta 5 aihetta kuvaavaa sanaa.

<http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/index.html>

Opiskele samalla osio 3. Tietokantojen käytön perustekniikat.

Em. tehtävä oli tiimitehtävä ja yksi tiimin jäsen palautti sen verkkoympäristöön.

AOP:n ammattianalyysi-tehtävän tiedonhankintaan valmistautumisen opiskelijat olivat tehneet hyvin. He olivat miettineet monipuolisesti omaa aihepiiriään. Myös Vesa-asiasanasto tuli tutuksi, ja sanastosta oli löydetty hyvin omaa aihetta kuvaavia termejä.

Tutkimus- ja kehittäminen (TK) -opintokokonaisuudessa opiskelijoilla oli tehtävänä tehdä tutkimussuunnitelma, jonka liitteenä piti palauttaa myös tiedonhankintasuunnitelma. Verkkokurssiopetuksella tuettiin tiedonhankintasuunnitelman täyttämistä. Tehtävän oppimateriaaliksi oli linkitetty tarvittavia Kompassi-kurssin lukuja.

Etukäteen oli oletettu, että AOP:n ammattianalyysin tiedonhankinnan suunnittelutehtävä auttaa opiskelijoita myöhemmin tiedonhankintasuunnitelman täytössä. Opiskelijoille ei tulisi kerralla koko tiedonhankinnan suunnitelma vaan AOP:ssä olisi jo menty joitakin asioita läpi. Mutta TK:n aikana opiskelijat eivät enää hahmottaneet aihettaan tiedonhankintaa varten yhtä hyvin kuin ammattianalyysitehtävässä. Vesa-verkkosanastoakaan ei muistettu ollenkaan. Ehkä tiedonhankinnan kurssi oli ajallisesti liian pitkä ja prosessi ei tullut esille selkeästi tai opintokokonaisuus oli muutenkin työllistävä ja vaikea. Useimmat opiskelijat lukivat ensimmäistä kertaa tutkimustietoa ja analysoivat sitä. Yksi syy oli varmasti myös se, että Kompassi-aineistoa ei osattu hyödyntää.

Verkkokurssin tehtävänä oli myös erityyppisten tekstien tunnistaminen (tieteellinen tieto, ammatillinen tieto, virallistieto, toissijainen tieto, yleistieto) ja vastaavan osion opiskelu Kompassi-aineistosta. Tehtävä koettiin hyvin vaikeaksi. Itsenäisen työskentelyn lisäksi asiaa käytiin läpi myös TK:n kontaktiopetuksessa.

Kompassin luku ei antanut kovin selkeää kuvaa erilaisten tiedonlähteiden erotteluun tieteelliseen, ammatilliseen tai yleistietoon. Määritellä yleistieto!

Juu, no vähän samoilla linjoilla... Ja tuo rajahan on useinkin aika häilyvä, että mikä on tieteellistä tekstiä ja mikä taas ammatillista jne...

Sekään asia ei ihan täysin vielä kirkastunut, että mikä määrittää ammatilliseksi tiedoksi, mikä yleistiedoksi, mikä tieteelliseksi tiedoksi ja niin edelleen. Oli kuitenkin ihan hyödyllistä harjoitella tunnilla erilaisten kirjojen ja artikkeleiden kanssa asiaa, ja auttoi kovasti kun opettaja oli lisännyt oman ehdotuksensa ja sitten asiasta keskusteltiin.

Syksyllä 2007 Diakonia-ammattikorkeakoulussa otettiin käyttöön kaikkien toimipaikkojen yhteiset opetuksen toteutussuunnitelmat. Samalla AOP:n toteutussuunnitelmaan mitoitettiin informaatiolukutaidon opinnot puoleksi opintopisteeksi. AOP:n verkkokurssille tuli suoritukseksi tiedonhankinnan taitojen itsearviointi kurssin alussa ja lopussa ja tiedonhankinnan suunnitelman täyttäminen ammattianalyysi-tehtävää varten.

Kevään 2007 toteutus oli jo osoittanut, että tiedonhankintasuunnitelman täyttäminen vasta TK:n aikana ei ollut hyvä idea. Nyt se tehtiin jo ammattianalyysitehtävän aikana. Täytetyt tiedonhankintasuunnitelmat vaihtelivat paljon tasoltaan. Kompassin sisältöä tiedonhankinnan suunnitteluun ei ollut hyödynnetty. Toimipaikkamme kirjastorakennuksen kattoremontin vuoksi lyhyemmät aukioloajat vaikuttivat myös tehtävän suorittamiseen.

Koska tiedonhankintasuunnitelmaa ei täytetty enää TK:n aikana, niin TK:n tiedonhankinnan opintoihin tuli kaksi tehtävää, jotka tukivat opintokokonaisuuden varsinaisten oppimistehtävien suorittamista. Nämä tehtävät tuntuivat vähän turhilta. Tiedonhankinnan verkkokurssia ei ollut tarpeen jatkaa AOP:n jälkeen.

Kurssin arviointia

Kurssin lopuksi opiskelijat arvioivat oppimaansa ja antoivat palautetta kurssista. Muutamaa opiskelijaa lukuun ottamatta kaikki opiskelijat pitivät kurssia tärkeänä. Opiskelijoille oli myös avoinna keskustelu ”Tiedonhankijana ja kirjaston asiakkaana ammattikorkeakoulussa”, jossa opiskelijat saivat vaihtaa ja purkaa kokemuksiaan. Jokaisen opiskelijan piti osallistua keskusteluun ainakin kerran. Kokemukset olivat pääosin myönteisiä ja optimistisia, osa tunsi olonsa hämmentyneeksi – myös verkko-opiskelu puhututti.

Kyllä tämätystä, ei paniikkia... Onneksi on aina atk- neroja joilta voi pyytää apua... Tiedonhankinta on ihmeen helppoa dianan [*tekijän huomautus: Diakin kirjaston kokoelmätietokanta*] kautta että mistä löytyy kirjoja ym. olisi voinut luulla insinöörin tekeleeksi mutta ei, helppoa...

Minähän olen käyttänyt vaan ja ainoastaa yleisöpäätettä ja etsinyt kirjoista tarvittavan tiedon! Sitten tulen tällaiseen kulttuurin kehtoon, jossa puhutaan joistain ihmeen tietokannoista.. Tuntuu että olen tippunut kehityksen kelkasta jo aikoja sitten!!

Tämä virtuaalinen maailma on jo aika ahdistavaa. Tuntuu, että elämä tänä päivänä pyörii liialti median ja nettimaailman ympärillä. Olisi mukavampi asioida kirjastossa, varata ja asioida ihmisten kuin koneiden kanssa.

...Sosiaalialan opiskelijat voisivat toivoa opetuksen pysymistä enemmän henkilökohtaisen kohtaamisen tasolla virtuaalimaailman sijasta, koska työssämme ovat tärkeämpiä ihmissuhdetaidot kuin tietotekniset taidot.

Parhaiten opiskelijat olivat ottaneet kirjaston omakseen ja osasivat käyttää kirjaston kokoelmätietokantaa. Syksyn 2007 remontin poikkeusjärjestelyt aukioloajoissa eivät olleet vaikuttaneet tähän.

... koulun kirjasto on tullut jonkin verran tutuksi ja hyvä kirjastohan se onkin. Löytyy monipuolisesti kirjoja ja lehtiä on myös runsaasti. Myöskin hakukoneet ovat helppokäyttöisiä ja kirjat löytyvät melko vaivattomasti.

Minäkin kerkesin ajattelemaan, että noinkohan aivokapasiteetti riittää, näissä opiskelun eri oivalluksissa! Niin paljon kaikkea uutta, että välillä pitää jäähytellä, ettei yli kuumene. Kirjastokortti taitaa vasta nyt ruveta kuulumaan vakiovarustukseen.

Keskustelusta ja itsearvioinneista tuli ilmi, että monet opiskelijat olivat huomanneet kurssin edetessä tiedonhankinnan vaativan taitojen opettelua ja harjoittelua, vaikka

ensimmäisessä omien taitojen arvioinnissa monet katsoivatkin taitojensa riittävän. Verkkokurssin jälkeen ei välttämättä vielä oltu mestareita tiedonhankinnassa, mutta uskottiin, että harjoittelulla oppii.

Alkaa vähän hirvittää kaikki ne vaatimukset, joita tulee tässä tiedonhankinnan sarallakin. Mutta kunhan muutaman kerran onnistuneesti löytää etsimänsä, niin eiköhän siinä nälkä kasva syödessä. ;)

En menisi lyömään kovin suuresta rahasummasta vetoa, että osaan käyttää Artoa ja Lindaa täydellisesti:) No, onhan miulla vielä kolme vuotta aikaa...

Olen samaa mieltä J:n kanssa siitä, että tiedonhankintaa oppii, kunhan vaan sinnikkäästi jaksaa yrittää.

Mutta ei nuo nettihaut edelleenkään ole kristallin kirkkaana päässäni, mutta pikku hiljaa niitä kai oppii paremmin.

Kuitenkin tiedonhankintakurssilla on opetettu niin paljon uusia asioita, että pää on kohtalaisen sekaisin. Mutta eiköhän tähänkin päde fraasi: täytyy mennä sekaisin jotta voi selvitä..

Palautteessaan opiskelijat pitivät kurssia sekavana. Tehtäviä ei löytynyt, vaikka tehtävät oli koottu esim. etusivulle kansion ”Tehtävät”. Kalenteriin oli pantu tehtävien palautusajat.

Olen edelleen aika ulapalla tämän Internetissä tehtävien tekemisen kanssa. Jos opiskelija toverit eivät ääneen puhuisi löytämistään tehtävistä olisi todennäköistä, että tehtävät jäisi itseltäni löytämättä, ikuisiksi ajoiksi.

Aluksi myös ns. alusta tuntui hieman sekavalta, mutta ajan myötä sitäkin on oppinut käyttämään kuten muissakin kursseissa.

Jep, edelleenkin olen sitä mieltä, että kyllä näitä tehtäviä saa suorastaan metsästä tällä pläk poordilta. Onneksi parini kertoi, että on muuten olemassa tällainen tehtävä.

Kurssin tekijä ei osannut vielä hyödyntää Blackboardin ominaisuuksia oikein. Esim. tiimitehtävä oli tehty ympäristöön yksilötehtävänä. Koska tehtävän palautti tiimistä vain yksi opiskelija, niin muille tehtävä näkyi myöhästyneenä. Asiaa selitettiin useaan kertaan opiskelijoille ja pyydettiin opiskelijoita seuraamaan vain omia arvosanojaan. Mutta viesti ei mennyt kaikille perille ja asia aiheutti hämmennystä.

Opiskelijat olivat samanaikaisesti toisessa Blackboardin ympäristössä, jonka kautta muuhun opetukseen liittyvät materiaalit ja tiedotukset jaettiin ja jossa oli omat keskus-

telualueet. Oli ilmeisesti vaikeaa seurata kahta ei ympäristöä. Varsinkin aikuisopiskelijoille tämä oli todella vaikeaa. Ongelmana oli myös se, että kaikki eivät seuranneet keskusteluja, joiden kautta informaattikko ohjasi ongelmissa. Samoja asioita kysyttiin useita kertoja.

Liitteessä 2 oleva opintosuunnitelma löytyi Blackboardin opintosuunnitelma-kohdasta ja oli vielä linkitetty kurssin sisältö -sivulle. Opintosuunnitelma näytettiin myös kontaktiopetuksessa. Verkko-opiskelulle on tyypillistä, että osa ohjauksesta ja opetuksesta siirtyy kurssin osallistujille. Myös tällä kurssilla oli opiskelijoita, joita alkoi samat kysymykset keskustelualuille ärsyttää ja jotka vastasivat opiskelukavereilleen jo napakasti, mitä tehdä tai mistä ohje löytyy.

Sekavuutta lisäsi se, että samanaikaisesti kurssille tuli myös kaksi aikuisryhmää, jotka etenivät eri tahtia opinnoissa kuin perusopiskelijat ja joista osa aloitti yhtä aika aop:n kanssa oppinäyteopintoja. Kaikille ryhmille tehtiin omat kansiot, joissa piti näkyä heidän tehtävät ja oppimateriaalit. Molemmilla aikuisilla oli vain 2 tuntia yhdellä jaksolla varattu tiedonhankinnan opintoihin. Toiselle ryhmän lyhyestä opastusajasta meni vielä turhaan aikaa paikan etsimiseen, sillä heille oli pantu lukujärjestykseen väärä tila. Tiedonhankinnan opintoja ei myöskään selkeästi mainittu heille annetussa opinto-ohjelmassa. He kokivat, että opinnot olivat ylimääräistä työtä.

Lähiopetuksessa opettajan ongelmaksi muodostui liian nopea asioiden läpikäynti tietokoneen kanssa - koneen äärestä pois nouseminen ja taululle kirjoittaminenkaan eivät hidastaneet tarpeeksi vauhtia. Monet opiskelijat kiinnittivät nytkin huomiota nopeuteen. Koska opiskeluja tukeva materiaali oli verkossa, niin opiskelijoille kerrottiin, mitä asioita verkkoaineistosta oli käyty läpi. Opiskelijoiden tehtävänä oli perehtyä verkkoaineistoon itsenäisesti. Monet kuitenkin tuntuivat pitävän pelkästään kontaktiopetusta tiedonhankinnan opetuksena.

Materiaalit olivat ihan hyviä, tosin kaikki käytiin niin nopeasti ettei sitä ehtinyt sisäistää ja oli tutustuttava kotona jos niistä halusi saada selkoa.

...opettaessasi toisia teet asiat aika nopeasti ja toiset eivät oikein tiedä missä mennään. Nämä kurssit ovat minusta hyvä asia, koska näillä tunteilla saa aina uutta tietoa ja aina myös oppii jotakin uutta ja vanhaa tulee myös kerrattua.

Koen tiedonhankinnan kurssin olleen hiukan huonosti järjestetty. Koneille eivät mahtuneet kaikki ja siten on vaikea keskittyä ja vielä ymmärtää ja sisäistää mistä mitäkin löytyy. Itselläni sellainen ei ainakaan onnistu että katson miten joku tehdään ja sitten itse pitäisi myöhemmin kotona tehdä perässä.

Vastustus voi myös johtua siitä, että AOP:n aikana kun näihin tutustui niin oli muutenkin ihan pihalla kaikesta ja tämä ei ollut niitä kaikkein helpoimpia asioita niin oli lopullisesti pihalla sen ensimmäisen viikon.

Hieman miinusta tulee luentojen pienestä puuduttavuudesta, mutta muuten pidin.

Opiskelijat olisivat selkeästi tarvinneet enemmän Blackboardin peruskäyttötaitoja. Kontaktiopetuksessa esiteltiin nopeasti kurssin sisältöä, mutta neljän tunnin lähiopetuksen olisi voinut käyttää kokonaan Blackboardin esittelyyn joillekin opiskelijoille. Lukukauden alussa ongelmana oli myös se, että kaikkien uusien opiskelijoiden tunnukset eivät välttämättä toimineet. Blackboardiin piti sisäänmenovaiheessa hyväksyä rauhassa joitakin Java-sovellutuksia. Mutta opiskelijat etenivät nopeasti ja sulki avautuvat ikkunat ”rastista” ja eivät näin saaneet tärkeitä toimintoja käyttöön. Turhaututtiin, kun ympäristö ei toiminut. Opiskelijat olivat sekaisin myös eri ympäristöistä - ei hahmotettu, mitä ovat Vopa-opiskelijaintra, Blackboard tai Nelli-portaali.

Opiskelijoilla olisi pitänyt olla enemmän taitoja ja tietoja verkko-opiskelusta yleensä. Verkkoympäristöissä olisi tärkeää lukea kaikki ohjeistukset huolella ja keskittyä annettuun oppimateriaaliin itsenäisesti. Näytti siltä, opiskelijat etenevät verkko-oppimisympäristöissä niin kuin netissä klikkaillen sinne tänne ja lukien sanan sieltä toisen täältä.

Ehkä suurimpana pelkona aloittelevalla verkko-opettajana on se, että tekevätkö opiskelijat mitään verkossa itsenäisesti. Sen vuoksi tällekin kurssille keksittiin erilaisia tehtäviä pitämään opiskelijat ”hereillä”. Palautteen antaminen oli todella työlästä useista pienistä tehtävistä. Ongelmanahan oli, että kurssilla oli parhaimmillaan lähes 70 uutta päiväopiskelijaa ja 30 muunto- ja monimuoto-opiskelijaa. Kaikki em. ryhmät etenivät eri tahtia. Kurssin vetäminen samassa ympäristössä kolmelle eri ryhmälle oli mahdottomuus. Samalla kaikki kolme eri ryhmää olivat myös omien kurssiensa Blackboard-ympäristöissään.

3.5 Kokemusten ja palautteiden pohjalta kurssin uudistamiseen

Kun vähän kaaosmaista syksyn 2007 opetuksen toteutusta refleктоitiin, niin esille nousivat seuraavat asiat, joihin oli kiinnitettävä huomiota:

- Kurssin ennakko-ohjeistus on saatava selkeäksi; opiskelijoille tehtävä selkeämpi aikataulu, miten kurssilla kannattaa edetä.
- Kurssi vedettävä läpi lyhyemmässä ajassa.
- Yksittäisten tehtävien määrää vähennettävä.
- Oppimateriaaleja selkeytettävä - koko Kompassi käyttöön. Kompassin yksittäisten sivujen linkittäminen hankalaa, omat materiaalit mahdollisimman vähäiseksi
- Varsinkin aikuisopiskelijoiden toteutus ja heidän atk-taitonsa mentävä tarkasti läpi ryhmien vastuuopettajien kanssa ennen opetusta.
- Kontaktiopetusten sisältö mietittävä; kiinnitettävä opetustapaan huomiota; opiskelijoille selkeäksi, että lähiopetus on vain tukemassa verkkokurssin suorittamista.
- Opiskelijoilla olisi oltava opintoja yleensä verkko-opiskelusta ja monipuolisesti Blackboard-ympäristön käytöstä (tehtävien palautukset, arvosanat etc.).
- Pitäisi pystyä selkeästi ohjeistamaan opiskelijoita atk-taidoissa: miten tarkistaa selaimen vaatimukset, miten flash-tekniikalle toteutetut ratkaisut saadaan näkyville jne.
- Opetuksessa käytössä olevat koneet pitäisi olla sellaisia, että oppimisympäristöt ja tarvittavat oheisohjelmat toimivat niin, että käyttäjän ei tarvitse tehdä asetuksia.

Kevään 2008 kurssin suunnitteluvaiheessa järjestettiin työyhteisössä viimeinen Blackboard-ympäristön koulutus. Koulutuksessa käytiin läpi oppimismoduulin rakentaminen ja se, että moduulin voi helposti siirtää ympäristöstä toiseen. Tästä löytyi ratkaisu toteuttamiseen. Jos tiedonhankinnan opinnot integroidaan muihin opintoihin, niin moduulin on oltava siellä, missä muita opintoja suoritetaan. Opiskelijoillehan oli tuottanut vaikeuksia käydä aina eri ympäristössä katsomassa laajuudeltaan hyvin pientä tiedonhankinnan osiota.

Kompassi-aineistoa hyödynnettiin entistä enemmän eli kurssi rakennettiin etenemään aineiston mukaan. Informaatikko kävi keskustelemassa AOP:n vastuuopettajan kanssa. Opiskelijoiden lukujärjestys mentiin läpi ja huomattiin, että AOP:n etenemisessä löytyy hyvin aikaa opetella tiedonhankinnan taitoja.

Kurssin ohjeistukset yritettiin rakentaa hyvin yksinkertaisiksi ja selkeiksi. Liitteessä 3 on kurssin esittely. Linkki oppimismoduuliin talletettiin AOP:n kansioon sen opinto-

kokonaisuuden osa-alueen alle, johon se kuului. Opiskelijoilla oli kaksi selkeää tehtävää:

- Päiväkirja, johon oli opiskelijan käytävä vähintään kurssin alussa ja lopussa tekemässä tiedonhankintataitojen itsearviointi.
- Ammattianalyysitehtävään liittyen tiedonhankinnan suunnitelman täyttäminen.

Ohjausta kurssin suorittamiseen annettiin joko keskustelupalstalla, sähköpostitse tai tiedonhankinnan klinikalla. Arviointi oli palautteen antaminen tiedonhankinnan suunnitelmasta sekä lopussa palautteen antaminen päiväkirjamerkintöihin. Kurssin alussa oli neljä tuntia lähiopetusta, jonka sisältö oli sama kuin aikaisemminkin.

Se, että kurssi oli moduulina valmiissa ympäristössä, osoittautui onnistuneeksi ratkaisuksi myös siksi, että säästyttiin opiskelijatunnusten tallentamiselta kurssiympäristöön. Aikaisemmin oli kokeiltu myös sitä, että opiskelijat olivat itse ilmoittautuneet kurssille, mutta se oli ollut liian monimutkaista heti opintojen alkuvaiheessa oleville opiskelijoille. Nyt opiskelijat olivat jo valmiina kursseilla ja avanneet kurssiympäristönsä aikaisemmin atk-opetuksen yhteydessä.

3.6 Palaute ja oppimistulokset

Nevgi ja Tirri (2003, 130 - 131) kartoittivat tutkimuksessaan. opiskelijoiden ja opettajien mielipiteitä hyvästä verkkokurssista. Kaikista tärkeimpänä pidettiin selkeyttä.

Hyvällä verkkokurssilla on helppo liikkua paikasta toiseen, asiat löytyvät, ohjeistukset ovat yksiselitteisiä ja oppimateriaali on hyvin jäsennelty. Toiseksi tärkeintä verkkokurssilla on vuorovaikutteisuus. Kurssilla on oltava mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja kurssin on innostettava vuorovaikutukseen ja keskusteluun. Keskustelua on tuettava toimivilla keskusteluryhmillä.

Sekä opettajat että opiskelijat korostivat verkkokurssin monipuolisuutta, mikä näkyy sekä sisällössä että menetelmissä. Oppimateriaalin on oltava eri tavoin toteutettua (kuvia, interaktiivisia aineksia, ääntä) ja havainnollista. Sisällön on tarjottava olennaiset perustiedot selkeästi ja johdatettava syvemmän tiedon ääreen. Toimivat linkitykset kurssin sisällä ja lisätiedon lähteille olivat opiskelijoille tärkeämpiä kuin opettajille.

Opiskelijat painottivat myös kurssin esteettisyyttä. Hyvä verkkokurssi on ulkoasultaan miellyttävä ja visuaalinen ja houkuttelee opiskelemaan. (emt., 130 - 131)

Tiedonhankinnan verkkokursseilla lähes kaikki opiskelijat pitivät Kompassi-materiaalista:

Kurssi oli minulle ainakin hyödyllinen ja löysin paljon apua Kompassi-materiaalista. Niin kuin jo edellä mainitsin, varsinkin opintojen alussa apua tarvitsi eniten ja Kompassi-materiaali oli useasti käytössä.

Kompassi oli materiaalina hyvä ja helppokäyttöinen - oppimisaihioista pystyi seuraamaan hyvin oppimaansa, ja toisaalta sitä missä oli edelleen parantamisen varaa.

Muutama opiskelija kiinnitti huomiota Kompassin visuaaliseen ulkonäköön ja vähän kankeaan navigointiin. Joidenkin mielestä materiaali oli jopa turhaa.

Kompassimateriaali oli aika selvää, mutta ei ehkä mikään maailman mielenkiintoisin sivu. Tai itse olisin ehkä toivonut visuaalisesti hieman hienompia sivuja.

Kompassi oli kuitenkin minusta ehkä turhan holhoava. Tunsin itsensä välillä tyhmäksi, kun itsestään selviä asioita kerrottiin, mutta kai se joillekin oli uutta tietoakin täynnänsä.

Nevgin ja Tirrin (emt. 130 - 134) mukaan opiskelijat pitivät tärkeänä myös ajasta riippumattomuutta ja paikasta riippumattomuutta. Myös tiedonhankinnan kurssilla osa opiskelijoista piti hyvänä puolena ajasta riippumattomuutta:

Verkossa on mielestäni mukava opiskella, sillä vapaa-ajalla käytän muutenkin reilusti tietokonetta. Lisäksi voi opiskella silloin kun itselle sopii. Jonkinlaista itsekuria täytyy löytyä, jotta sitä tulee mentyä sinne verkkopöytäseläin sivulle ja tehtyä niitä tehtäviä, ilman että kukaan erikseen käskee. Itsellä ei kuitenkaan tällaista ongelmaa tullut.

Tieteellisten kirjastojen Tiedot -hankkeessa 2002 - 2004 (ks. Juntunen 2007, 174 - 181) arviointiin tiedonhankinnan verkkokursseja. Pedagogisessa arvioinnissa kiinnitettiin huomiota seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten kurssin tavoitteet on määritelty?
 2. Miten oppijan oppimisprosessi on rakennettu?
 3. Miten kurssin tehtävät ja oppimateriaali on kytketty oppimistavoitteisiin?
 4. Miten oppijan ohjaus ja arviointi on hoidettu?
- (Juntunen 2007, 174)

Kompassi-aineiston teossa oli mukana pedagoginen arvioija, joka antoi palautetta kurssin sisällöstä ja toteutuksesta. Sitä, miten kurssi toteutettiin Blackboard-alustalla, ei ole pedagoginen asiantuntija arvioinut. Diakin kirjastotyöryhmän sisällä on tehty vertaisarviointia verkkototeutuksista.

Seuraavassa tarkastellaan em. kriteerejä peilaten niitä opiskelijoiden palautteeseen ja kurssin vetäjän kokemuksiin. **Kurssin tavoitteet** esitellään opiskelijalle Kompassi-materiaalissa opiskelijan oppaassa. Oppimismoduulin ensimmäisellä Tervetuloa-sivulla pyydetään opiskelijaa ensimmäiseksi tutustumaan Kompassin opiskelijan oppaaseen, jossa esitellään kurssin tavoitteet. Kurssin tavoitteet ovat aika vaativat. AOP:n aikana ei vielä ehditä niin syvälle kuin tavoitteissa on. Olisi ehkä määriteltävä tavoitteet vielä selkeämmin ottaen huomioon toteutuksen laajuus ja resurssit. Tavoitteet olisi lisättävä myös Blackboard-alustalle kurssin esittelysivulle.

Kompassissa oppijan **oppimisprosessi** on rakennettu tiedonhankintasuunnitelman täyttämisen ympärille. Opiskelijoista monet pitivät ratkaisua hyvänä - muutamalta opiskelijalta tuli kritiikkiä:

Itse suunnitelman täyttäminen opetti todella paljon, mutta jotta suunnitelmasta saisi parhaan hyödyn - kannattaisi se täyttää ENNEN koko ammattianalyysin aloittamista. Nyt sitä tehtiin vähän siinä välissä... kirjallisen osuuden palautuksen jälkeen, ja näin ollen tiedonhankinnasta ei saanut irti niin paljon kuin olisi voinut saada jos tehtävä olisi

Kompassi-materiaali oli mielestäni hyvä ja tuki hyvin verkko-opiskelua.

Kompassi on aika napakka ja selkeä tietopaketti, ja sopii tälle kurssille hyvin.

Kompassi-kurssi oli selkeä, kun siihen oli tutustunut, ja tehtävien kautta oppi hyvin.

Kompassi-materiaali on mielestäni hieman turha. Tehtävä ei välttämättä vienyt syvempään oppimiseen. Olihan siinä jotain uutta infoa ja ihan ok, mutta enpä siitä vaikka nyt enää kovin paljoa muista.

Koska tiedonhankinnan suunnitelman täyttäminen oli integroitu opintokokonaisuuden oppimistehtävään, niin olisi ollut tärkeää, että oppimistehtävä olisi annettu vähän aikaisemmin. Sen jälkeen, kun oppimistehtävä oli annettu, opiskelijat eivät enää olisi ehtineet opiskella Kompassin aineistoa tiedonhankintasuunnitelmaa täyttäen. Niinpä kurssi oli ajoitettu niin, että opiskelijan piti opiskella Kompassin sisältö läpi ennen

varsinaista suunnitelman täyttöä. Suunnitelmaa ei myöskään ehditty täyttää lyhyessä ajassa vaan sitä täytettiin varsinaisen tehtävän jälkeenkin.

Aikaa tiedonhankintasuunnitelman tekoon tarvitaan reilusti, mutta se to-
della opettaa - ja on kekseliäästi laitettu kompassin aiheiden yhteyteen
niin, ettei sitä voi tehdä ilman että lukee kompassin huolella läpi.

Kompassi-materiaalin kokoavassa **tehtävässä** eli tiedonhankintasuunnitelmassa tulee monipuolisesti esille kurssin **oppimistavoitteet**. Opiskelijoiden tehtävänä oli myös arvioida omia taitojaan alussa ja lopussa. Hyödyllistä olisi ollut kytkeä omien taitojen arviointi suoraan kurssin tavoitteisiin.

Oppijan **ohjaus ja arviointi** ovat tiedonhankinnan kurssilla suurimpia haasteita. Aikaisemmin kurssien palaute oli, että kursseilta oli vaikea löytää tiettyjä asioita. Nyt pyrittiin ennakkoon saamaan ohjeistukset niin selkeiksi ja lyhyiksi, että opiskelija ymmärtää ne ja toisaalta pääsee hyvin alkuun etukäteen tehdyn ohjauksen avulla. Muuta ohjausta annetaan keskustelukanavan kautta. Keskustelukanavalla esitetyt kysymykset olivat hyvin teknisiä - esim. miten tehtävä palautetaan. Asiasta tehtiin nopea ohje ”kuvankaappaus”-menetelmällä Screen Steps -ohjelmalla. Mutta tämänkään jälkeen osa tehtävistä tuli opettajalle vielä sähköpostin liitteenä. Joku opiskelija odotti myös, että kontaktiopetus-ohjausta olisi ollut enemmän:

Olisi ollut hyvä jos, esimerkiksi 1. tehtävää olisi käyty vähän yhdessä läpi. Mistä kaikki tiedot löytyy ja miten sitä tehdään.

Mielestäni kurssilla olisi voinut olla enemmän kontaktitunteja tai sitten luokkajärjestely olisi voinut olla toisenlainen. Mielestäni kaikille olisi pitänyt olla oma kone kontaktitunneilla koska ainakin itse tunsin että en oppinut niin paljon vierestä katsomalla kuin silloin kun sain itse tehdä.

Ehkä tehtävää voisi suunnitella mielenkiintoisemmaksi. Ei oikein temmannut mukaansa. Näitä voisi ehkä enemmän opetella yhdessä tunnilla. (kuulostelin vain ettei kaikilla ole koneen käyttö ihan hallussa ja että yhdessä olisi mukavempaa). Tehtäviä rajoittaa paljon näköjään ainakin koneiden toiminta ja liittymät.

Pieksämäen toimipaikan kirjastossa on kerran viikossa tiedonhankinnan klinikka auki. Opiskelijoille kerrottiin, että klinikalla ohjataan myös verkkokurssin suorittajia. Ku-
kaan kurssin opiskelijoista ei käyttänyt klinikkan palveluja.

Opiskelijat arvioivat kurssin alussa ja lopussa omia taitojaan ja oppimistaan. Paria opiskelijaa lukuun ottamatta kaikki kertoivat oppineensa jotakin. Eniten kiinnitettiin

huomiota tietokantojen käyttöön ja lähdekritiikkiin. Myös se oli huomattu, että tiedonhankintataidot vaativat opiskelua ja tiedonhankinta yleensä kärsivällisyyttä ja aikaa.

Omasta mielestäni olen oppinut paljon tiedonhankinnasta kevään kuluessa. Käyn paljon rohkeammin etsimässä tietoja tietokoneen / tietokantojen kautta, enkä heti lannistu, vaikka tulosta ei heti tulisikaan. Loppujen lopuksi olen kyllä löytänyt kaiken tarvittavan tiedon kun jaksaa vain hakea ja yrittää. Kehitystä on omasta mielestäni tapahtunut tiedonhankinnan osalta. Olen myös oppinut sen miten paljon eri kanavia tiedon hakemiseen on ja niitä kaikkia on hyvä oppia hyödyntämään.

Minulla on nyt käytössä ne työkalut joiden avulla saan luotettavaa tietoa eri lähteistä helposti. Ajan kuluessahan sitä sitten huomaa miten tiedonhankinta sujuu ja tarve harjoitella voi kasvaa.

En tiedä olenko oppinut mitään uutta. Tietokantojen olemassaolo on taas minun mielessäni.

Olen oppinut tiedonhankkijana käyttämään ja hyödyntämään Internethakua paremmin, koin esim. Diana kirjastohaun sekä Nelliportaalin käytön auttaneen minua. Aloin myös kiinnittää enemmän huomiota Internetlähteisiin ja niiden oikeellisuuteen - millaisia lähteitä ei kannata käyttää ja mitä kannattaa.

Opiskelijoiden itsearviointien käyttäminen oppimistulosten arvioinnissa on ongelmallista. Pollin mukaan (ks. Lehto 2007, s. 123) informaatielukutaidon itsearvioinnissa opiskelijoista 90 prosenttia on arvioinut taitonsa olevan riittävän hyvät, mutta testitilanteessa 53 prosenttia ylsi vain minimitasolle. Niinpä pidetään tärkeänä, että ennen kurssia olisi lähtötasotestaus. Kompassi-aineistossa on alussa pieni testi. Kuten aikaisemmin todettiin, niin jo se vaikutti opiskelijoiden arviointiin. Kevään 2008 kurssilla annettiin palautetta opiskelijoille tiedonhankintasuunnitelmasta (liite 2) sekä loppupalaute päiväkirjaan. Palautteessa arvioitiin opiskelijoiden hakutermien käyttöä, eri tiedonlähteiden käyttöä sekä annettiin vinkkejä, mitä taitoja heidän tulisi varmistaa ja vahvistaa.

Tiedonhankinnan suunnitelmia tiimit olivat täyttäneet eri tavoin. Osa suunnitelmista oli täytetty todella hyvin. Kaikissa suunnitelmissa oli selkeästi käytetty kurssin antia eikä vain täytetty ”mutu”-periaatteella. Ongelmana tiedonhankintasuunnitelman arvioinneissa oli, että suunnitelmat täytettiin tiimityönä. Kurssin ohjaaja ei päässyt kiinni yksittäisten opiskelijoiden tiedonhankintataitoihin muuta kuin itsearvioinnin kautta.

Toisaalta yhdessä tekeminen ja opiskelu on voinut lisätä yksittäisten opiskelijoiden osaamista.

Suurin osa opiskelijoista oli pitänyt verkko-opinnoista. Nekin, jotka kokivat sen vaikeaksi, eivät luovuttaneet vaan uskoivat, että kehittyvät myös verkko-opiskelijoina.

Verkko-opiskelukin on lähtenyt mukavasti käyntiin. Alussa en ollut siitä niin innostunut mutta nyt huomaan että se on vain yksi hyödyllinen työkalu lisää. Yritän olla parhaani mukaan aktiivinen verkko-opiskelussakin samalla tavalla kuin normaalistikin.

Pidän verkko-opiskelusta todella paljon, se on haasteellista ja monipuolista. Olen omasta mielestäni aktiivinen

Tällä hetkellä kuitenkin koen itselleni parhaaksi jos opetus olisi tullut ihan normaalina tunti opetuksena.

4. TIEDONHANKINNAN VERKKO-KURSSIN TULEVAISUUS

Kehittämistarpeet tiedonhankinnan kurssin toteuttamiselle

Ensi syksyn tiedonhankinnan opetus aiotaan järjestää Diakin Pieksämäen toimipaikassa edelleen verkkokurssina. Ennen syksyn kurssin toteutusta on suunnitteluvaiheessa huomioitava seuraavat asiat

- tehtävien ohjeistusten tarkennus; itsearviointin ja kurssin oppimistavoitteiden liittäminen paremmin toisiinsa
- kontaktiopetuksen sisällön mitoittaminen oikein
- verkkokurssiohjaaminen muotojen kehittäminen (esim. yhteistyössä Diakin kirjaston muiden verkko-opetusta antavien informaattikkojen kanssa)
- omien teknisten taitojen (Blackboard-taidot) varmistaminen

Edellisten lisäksi on vielä asioita, joita kurssin ohjaajan on kehitettävä yhteistyössä muiden kanssa.

- Tiedonhankinnan opintojen ja AOP:n oppimistehtävien ajoitus: opiskelijalle jäätävä riittävästi aikaa tiedonhankintasuunnitelman täyttämiseen. Voitaisiinko AOP:n ammattianalyysitehtävä ohjeistaa opiskelijoille aikaisemmin?
- Katsottava vielä toteutusta AOP:n vastuuopettajan kanssa siitä näkökulmasta, että opiskelijat täyttäisivät tiedonhankintasuunnitelman yksilötyönä.
- Blackboard-ympäristön monipuolinen opetus opiskelijoille ennen kuin opiskelijat tulevat tiedonhankinnan kurssille tai opiskelijoille oma Blackboard-opas.
- Kirjaston opetustilan koneiden asetuksissa ja oheisohjelmissa otettu huomioon Blackboardin ja Kompassi-verkkokurssin vaatimukset
- AOP:n lukujärjestykseen kontaktitunnit niin, että yhdellä kertaa tulee mukaan vain 12, jotta kaikille riittää kone.
- 70 opiskelijan ohjaaminen ja palautteen antaminen opiskelijoille on vaativaa yhdelle informaattikolle. Olisiko mahdollista saada työpari verkkokurssille - joko joku toinen informaattikko muista toimipaikoista tai Pieksämäen toimipaikasta asiasta kiinnostunut muun alan opettaja. Jälkimmäinen vaihtoehto veisi eteenpäin myös yhteistyötä muun opetuksen kanssa.

Tässä työssä ei ole paljon paneuduttu siihen, että on opiskelijoita, jotka eivät pidä verkko-opiskelusta tai joilla ei ole taitoja itsenäisyyttä vaativiin verkko-opintoihin. Kaikki opiskelijat joutuvat kuitenkin opiskelemaan joitakin asioita verkko-opintoina. Heille, jotka eivät pidä verkko-opinnoista, tarjotaan varmasti muissa opinnoissa hei-

dän oppimistyyliin sopivampia opintoja. Tiedonhankinnan verkkokurssin tukena tulee olemaan tulevaisuudessakin myös kirjaston tiedonhankinnan klinikka, jossa saa vielä yksilöohjausta.

Lähitulevaisuuden haasteita

Diakin tiedonhankinnan opettajat ovat tällä hetkellä tekemässä tiedonhankinnan taitojen lähtötasotestiä. Suunnitelmissa on, että opiskelijat tekisivät testin opintojensa alkuvaiheessa. Jos opiskelija osoittaa testissä osaavansa asiat, hänen ei tarvitse osallistua tiedonhankinnan kurssille. Testin uskotaan motivoivan tiedonhankinnan opintoihin myös niitä, jotka eivät läpäise sitä. Suunnitelmissa on, että testi olisi koekäytössä jo syksyllä 2008. Lähtötasotesti voi pienentää jonkin verran suurien ryhmien kokoa verkkokurssilla. Tiedonhankintasuunnitelman opiskelija joutuu täyttämään alkuvaiheen opintojen oppimistehtävään, vaikka läpäiseekin testin, sillä suunnitelman täyttö on opintokokonaisuuden toteutussuunnitelmassa suoritettavana tehtävänä.

Diakonia-ammattikorkeakoulussa on meneillään opetussuunnitelman uudistustyö. Uudet ratkaisut tuovat uusia vaatimuksia tiedonhankinnan opetukseen. Diakin kirjasto panostaa ops-työskentelyssä informaatiolukutaidon osaamisvaatimusten näkymiseen uudessa opetussuunnitelmassa.

Lopuksi

Kehittämistehtävän tekeminen on vienyt ajallisesti yli vuoden. Mutta itse koen, että näin pitkälle en olisi verkko-opetuksen kehittämisessä päässyt, jos olisin yrittänyt tehdä nopeammalla aikataululla. Verkko-opetuksen toteuttamisessa on ollut monia ongelmia, mutta mielestäni tiedonhankinnan opetukseen verkko-opetus sopii hyvin. Tiedonlähteetkin ovat verkossa ja kirjastoalan työntekijöille verkkotyöskentely on tuttua, joten opettaminen verkon kautta tuntuu luontevalta. Jos opettaa vain muutaman lähitunnin isoille joukoille, niin opiskelijat eivät tule tutuiksi. Verkkokurssilla opiskelijat esittelevät itsensä ja ovat pitempään läsnä, joten tässä tapauksessa opiskelijoiden osaaminen ja oppiminen tulevat eri tavalla esille. Informaatikon työssä opetustyö vie vain osan työajasta. On joustavampaa suunnitella ajan jakamista eri tehtäville verkko-opettajana.

Informaatiolukutaidon opetuksesta puhutaan ja kirjoitetaan tällä hetkellä paljon. Tämän raportin viimeistelyvaiheessakin ilmestyi monta mielenkiintoista julkaisua (ks. Sormunen & Poikela 2008; Puttonen & Hakala 2008; Catts, 2008). Ammattikorkeakoulukirjastojen aktiivinen yhteistyö ja erilaiset asian ympärillä pyörivät hankkeet tukevat kehittämistyötä (ks. esim. Hollanti).

LÄHTEET

Aho, H-R. & Hollanti, P. (2007) Informaatiolukutaidon integroitu opetus: yhtä matkaa kohti kriittistä ajattelua. Teoksessa Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämis-kohteena - Käytännön kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja. Toim. M. Toljamo & A. Vuorijärvi. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 162 - 169.

AMKIT-konsortion IL-ECTS-työryhmä (2007). Halu, hinku ja himo: informaatiolukutaito ammattikorkeakoulussa. Viitattu 15.3.2008. Saatavilla http://amkit.files.wordpress.com/2007/05/halu_hinku_himo.pdf

Arene (2006). Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleiset kompetenssit. Viitattu 15.3.2008. Saatavilla [http://www.ncp.fi/ects/materiaali/Yleiset kompetenssit tutkintotasoinnain 19042006.pdf](http://www.ncp.fi/ects/materiaali/Yleiset_kompetenssit_tutkintotasoinnain_19042006.pdf)

Auvinen P. (2007). Informaatiolukutaito ja ammattikorkeakoulututkintojen kompetenssit. Luento Diakonia-ammattikorkeakoulun Pedagogisessa foorumissa 15.1.2007.

Catts, R. & Lau, J. (2008). Towards Information Literacy Indicators. Paris: Unesco. Viitattu 8.5.2008. <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001587/158723e.pdf>

Diakonia-ammattikorkeakoulu (2007). Opinto-opas 2007 -.2008. Viitattu 10.4.2008. http://www.diak.fi/sahk_ops

Amkit pedagogiikkaryhmä (2006). Yhtämatkaa: informaatiolukutaito haastaa opettajat ja informaattikot yhteistyöhön. Amkit-konsortio. Viitattu 5.5.2008. <http://www.amkit.fi/index.php?raportit>

Association of College and Research Libraries (2001). Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa. Chicago: Association of College and Research Libraries. Viitattu 10.2.2008. <http://www.helsinki.fi/opiskelijakirjasto/hankkeet/arkisto/infoluku/osaamistavoitteet.htm>

Kompassi : opas tiedonhallinnan perusteisiin (2006). Suomen virtuaaliammattikorkeakoulu. <http://www.amk.fi/kompassi/>.

Kuokkanen, Ritva; Kivirinta, Mervi; Ockenström, Leena & Määttä, Jukka (2007). Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä : opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Katsauksia ja aineistoja, 10. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.3.2008. http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Muut_PDF/C10_2007_Kohti_tutkivaa_ammattikaytantoa.pdf.

Hollanti, Päivi. eAineistot oppimisen resurssi, Blogi. Viitattu 13.5.2008. <http://amkit.wordpress.com/>

Hollanti, Päivi (2008). Yhteistyön esteet ja niiden ylittäminen. Teoksessa Riitta-Liisa Karjalainen & Irene Salomäki (toim.) Informaatiolukutaito osana oppimisprosessia.

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B Raportteja ja selvityksiä 10. Kajaani: Kajaanin ammattikorkeakoulu, s. 96-115.

Juntunen, Arja (2007). Verkko-oppimateriaalin arviointi kurssin kehittäjän apuna TieDot-hankkeessa. Teoksessa Informaatiolukutaito yliopisto-opiskelussa. Toim. A. Nevgi. Helsinki: Palmenia, 167 - 181.

Laakkonen, R. (2003). Muuttuva opettajuus. Teoksessa Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Toim. H. Kotila. Helsinki: Edita, 274 - 284.

Lehto, Anne (2007). Informaatiolukutaidon opetuksen kehittäminen Suomen yliopistokirjastoissa : case informaatiolukutaidon opintosuunnitelma -hanke. Teoksessa Informaatiolukutaito yliopisto-opiskelussa. Toim. A. Nevgi. Helsinki: Palmenia, 109-126.

Manninen, J. (2003). Ohjaus verkkopohjaisessa oppimisympäristössä. Teoksessa Oppimisen ohjaus verkossa. Toim. Janne Matikainen. Helsinki: Palmenia-kustannus, 27 - 40.

Nevgi, A. & Sormunen, E. (2007). Johdanto. Teoksessa Informaatiolukutaito yliopisto-opiskelussa. Toim. A. Nevgi. Helsinki: Palmenia, 7 - 15.

Nevgi, A. & Tirri, K. (2003). Hyvää verkko-opetusta etsimässä : oppimista edistävät ja estävät tekijät verkko-oppimisympäristöissä : opiskelijoiden kokemukset ja opettajien arviot. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Pirttimäki, S. (2004). Yliopisto-opettajien verkko-opetuksessa kohtaamat pedagogiset haasteet. Teoksessa Verkko-opetuksen vakiintuessa - Näkökulmia ja arvioita mielekkyydestä, rahasta ja strategioista. Toim. E. Kähkönen. Joensuu: Joensuun yliopisto, 9 - 75.

Puttonen, K. & Hakala, H. (2008) Informaatiolukutaito ammatillisen asiantuntijuuden oppimisprosessissa. Teoksessa Oppiminen Learning by Developing -toimintamallissa. Toim. O. Kallioinen. Laurea Publications A61. Vantaa: Laurea, 44-61. Viitattu 10.5.2008. <http://markkinointi.laurea.fi/julkaisut/a/a61.pdf>

Saarti, J. (2007). Informaatiolukutaito -tavoitteiden integroiminen yliopisto-opetukseen - Kuopion yliopiston kokemuksia. Teoksessa Informaatiolukutaito yliopisto-opiskelussa. Toim. A. Nevgi. Helsinki: Palmenia, 127 - 145.

Sormunen, E. & Poikela, E. (toim.) (2008). Informaatio, informaatiolukutaito ja oppiminen. Tampere: Tampere University Press.

Suomen virtuaaliammattikorkeakoulu. Mikä on oppimisaihio? Viitattu 15.4.2008. Saatavilla

<https://www.amk.fi/opintokokonaisuudet/56QfjzFJ/1075719519840/1081109238844/1081109353337/1081109366328.html.stx>

Tella, S., Vahtivuori, S., Vuorento, A., Wager, P. & Oksanen, U. (2001). Verkko opetuksessa – opettaja verkossa. Helsinki: Edita.

LIITE 1. Tiedonhankintasuunnitelma

[Kirjoita tähän nimesi]

Tiedonhankintasuunnitelma

Tallenna suunnitelma omalle verkkolevylläsi.

Täytä suunnitelman kohdat 1 - 5, ennen kuin aloitat varsinaisen tiedonhaun.

Jatka suunnitelman täyttämistä tiedonhaun ja oppimistehtäväsi edessä. Arvioi löytämiäsi lähteitä ja tiedonhankinnan onnistumista, kun oppimistehtäväsi on tehty (kohdat 6 ja 7).

Palauta suunnitelma sovitussa aikataulussa opettajasi ilmoittamalla tavalla.

<p>1. AIHE Kuvaile oppimistehtävän, tutkimuksen tai hankkeen aiheita. Tee siitä miellekartta.</p>
<p> </p>
<p>2. MILLAISTA TIETOA TARVITSET? Metodia koskevaa, tutkimustietoa, tilastotietoa? Kuvaile lähemmin aihepiirejä, joista sinun on haettava tietoa. Hyödynnä tekemääsi miellekarttaa.</p>
<p> </p>
<p>3. MITÄ TIEDÄT AIHEESTA ENNESTÄÄN? Mieti, mitä jo tiedät aiheesta ja mistä tietoa on löytynyt. Arvioi, onko tämä tieto käyttökelpoista juuri tässä työssä.</p>
<p> </p>
<p>4. MITKÄ HAKUTERMIT KUVAAVAT AIHETTASII? Millä hakusanoilla lähdet hakemaan lisätietoa? Hyödynnä tekemääsi miellekarttaa, Vesa-verkkosanastoa ja muita tesauksia ja sanastoja. Muista myös vieraskieliset hakutermit. Mieti myös, miten yhdisteet hakutermit ja miten rajaat tai laajennat hakua.</p>
<p> </p>
<p>5. MISTÄ LÄHDET ETSIMÄÄN LISÄTIETOA? Kirjastot, internet, asiantuntijat jne.</p>
<p> </p>
<p>6. MITEN KÄSITTELET JA KÄYTÄT TIETOA? Tallensitko ja miten viitteitä? Mihin kiinnitit huomiota, kun valitsit lähteitä työhösi? Tuliko vastaan lähteitä, joita hylkäsit sen vuoksi, että epäilit tiedon paikkansa pitävyyttä?</p>
<p> </p>

7. ARVIOSI TIEDONHANKINNAN JA –KÄYTÖN ONNISTUMISESTA Osasitko käyttää tietokantoja tai hakupalveluja? Löysitkö oikeat hakutermit? Olivatko tiedonhankinnan taitosi riittävät? Mitä taitoja pitäisi vielä vahvistaa? Miten tiedonhankinnan suunnitelmasi auttoi tiedonhankinnan onnistumisessa? Tapahtuiko tiedonhankintaprosessin aikana yllätyksiä? Löysitkö riittävästi tietoa oppimistehtävääsi? Jos et, miksi? Oliko sinulla ongelmia? Mitä ongelmia? Miten ratkaisit ongelmat?

8. LÄHDELUETTELO Kopioi tähän tekemäsi yhteenvedon tai oppimistehtävän lähdeluettelo.

LIITE 2. Syksyn 2007 tiedonhankinnan verkko-opiskelun opintosuunnitelma

Jakson tiedot: Tiedonhankinta - Pieksämäki Kurssin nimi : Pieksämäen kurssit

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteet : Opintojakson suoritettuaan opiskelija hallitsee tiedonhankinnan perusteet ja pystyy itsenäisesti hankkimaan, valitsemaan ja käyttämään ammattikorkeakouluopinnoissa tarvittavaa monimuotoista tietoa eettisellä ja laillisella tavalla. Kurssi suoritusaikajako : Kurssi suoritetaan AOP:n ja TK:n opintojen aikana.

Ohjeet

Johdanto : Kurssi etenee yhdessä muun opetuksen kanssa. Kurssilla opiskelija opiskelee annetut oppimateriaalit ja tekee annetut tehtävät. Osa tehtävistä on itsenäisiä harjoituksia, joita ei tarvitse palauttaa. Kurssin kalenteriin on merkitty mm. se, milloin on tehtävien palautuspäivät. Tehtävät löytyvät esim. etusivulta kansioista tehtävät tai sivussa olevasta Tehtävät-linkistä. Oppimateriaalina käytetään virtuaali-amk:n tiedonhankinnan kurssia Kompassia. Kaikki tehtävät on ilmoitettu tällä kurssilla. Osa annetuista tehtävistä on Kompassin tehtäviä, osa vain tähän kurssiin kuuluvia. Jos Kompassissa on vielä muita tehtäviä, niin niitä ei tarvitset tehdä.

Lisätietoja : Kurssin opettaja Mervi Kivirinta käy ympäristössä ainakin tiistaisin ja perjantaisin. Joten näiden päivien jälkeen löydät vastauksia kysymyksiisi tai palautetta tehtävistä. Henkilökohtaiset viestit opettaja lähettää aina Blackboardin sähköpostiin. Mervin yhteystiedot: mervi.kivirinta@diak.fi; puh. 040 8230 878

Johdatus tiedonhankintaan

Oppitunnin otsikko : Johdatus tiedonhankintaan

Päivämäärä : 24. elokuuta 2007

Päämäärä : Opiskelija tutustuu Informaatiolukutaidon määritelmään sekä tutustuu tiedonhankinnan prosessiin ja arvioi tiedonhankinnan taitojaan. Siirry Kurssin aloitus sivulle ja avaa Oppimateriaalit -kansioista vastaava aineisto.

Lukemisto : Kompassi-kurssi Tervetuloa-luku.

Tehtävät : Tee tehtävä 1., jossa aloitat henkilökohtaisen kurssipäiväkirjan kirjoittamisen.

Diakin kirjasto ja kirjaston kokoelmatietokanta Voyager

Oppitunnin otsikko : Diakin kirjasto

Päivämäärä : 24. elokuuta 2007

Päämäärä : Opiskelija tuntee Diakin kirjaston peruspalvelut ja Pieksämäen yksikön kirjaston käytänteet. Opiskelija löytää aineistoa kirjastosta Diana-kokoelmatietokantaa käyttäen (teoksen nimen tai tekijän mukaan) sekä osaa tehdä varauksen kirjaan.

Lukemisto : Diakin verkkokirjaston sivut <http://kirjastot.diak.fi> ja Pieksämäen kirjaston esite. Kompassi: luvusta Tietokannat ja e-aineistot ensimmäinen sivu "Aloita kirjastostosta". Opiskele varsinkin Voyager-oppimisaihio.

Tehtävät : Tehtävä 2.

Tietokantojen käytön perustekniikat; kotimaisen tiedonlähteet

Oppitunnin otsikko : Tietokantojen käytön perustekniikat

Päivämäärä : 10. syyskuuta 2007

Päämäärä : - Opiskelija oppii määrittelemään tiedontarpeensa - Opiskelija tietää perusasiat tietokantojen käytöstä ja osaa soveltaa niitä erilaisiin tietokantoihin ja hakupalveluihin. - Opiskelija tietää tärkeimmät kanavat, mistä hankitaan kotimaista tietoa ja osaa käyttää näitä tiedonlähteitä

Aiheet : NELLI - kirjastojen kokoelmatietokannat; kotimaiset artikkelitietokannat; lainsäädäntö; hakupalvelut

Aiheet : Katkaisumerkki; Boolean operaattorit; Voyager-kirjastojärjestelmän käyttö (mm. Diakin kirjaston Diana-kokoelmatietokanta); NELLI

Lukemisto : Kompassista luvut: - Tiedontarpeen määrittely - Tiedonhankinnan suunnittelu (sivut 2 ja 3) - Tiedonhaun tekniikat - Tietokannat ja e-aineistot - Nelli-oppimateriaali

Tehtävät : Tee tehtävä 3. Tiimitehtävä. Tehdään samanaikaisesti kuin Ammattianalyysitehtävä AOP:n toteutussuunnitelmassa.

Ohjeistus TK-opintokokonaisuuteen

TK:n tiedonhankinnan opintojen tavoitteena on:

- vahvistaa Nelli-haku -taitoja: artikkeleiden hakeminen, opinnäytteiden ja tutkimusten hakeminen
- opetella tunnistamaan erilaisia tiedonlähteitä: tutkimustieto, ammatillinen tieto, virallistieto, yleistieto, toissijaiset tiedonlähteet

Suoritustapa:

- Kontaktiopetusta 2 tuntia: Nellin käyttö, verkkokurssiosion esittely
- itsenäinen Kompassi-aineiston opiskelu; tehtävät (arviointi suoritettu)

Oppimateriaalit:

- Nelliä koskevat materiaalit
- Kompassi-kurssin osiot Tiedonlähteet ja Tiedonhaun arviointi

Tehtävät

Tehtävä 1 - Tehdään samalla kun TK:n oppimistehtävää 1 (paritehtävä)

TK TEHTÄVÄ 1: Oppimistehtävään 1 liittyvä keskustelu (päiväopiskelijat E 23)

Keskustelu koskee TK-opintokokonaisuuden oppimistehtävän 1 tiedonhankintaa.

OSALLISTU TÄHÄN KESKUSTELUUN AJALLA 19.11. - 26.11. Esittele parisi kanssa tässä löytämiänne tiedonlähteitä - ainakin yksi. Esittele lähde parilla lauseella. Kertokaa, miksi se on mielestänne käyttökelpoinen tässä työssä - jos et tiedä onko se sopiva, kysy muiden mielipiteitä. Voitte myös pohtia keskenänne lähteen sisältöä ja sen herättämiä ajatuksia, mutta sisältöä pohditte sitten enemmän muiden opettajien ja opiskelijoiden kanssa seminaareissa. Anna myös vinkkejä muille siitä, miten olet löytänyt tiedonlähteesi. Käykää kommentoimassa ainakin kerran muiden löytämiä tiedonlähteitä.

Opiskele ennen tehtävän tekoa Kompassista seuraavat: Tiedonhaun arviointi ja Kompassin luku Tiedonlähteet (tutustu varsinkin sivulla 3 olevaan tieteellistä tietoa koskevaan oppimisasihioon)

Tehtävä 2 - Tehtävä liittyy TK2-tehtävän kohtaan: Arvioi tutkimuksen lähdeaineistoa. Kopioi tämän tehtävän vastaukseksi kohdan 9 vastaus väitöskirja-analyysistä (Paritehtävä)

Ennenkuin alat tehdä tätä tehtävää; opiskele Kompassi-aineistosta:

Tiedonlähteet

Selaa sivut rauhassa - sivuilla on oppimisasihoita, jotka toimivat flash-ohjelmalla. Jos sinulla ei ole sitä koneellasi, voit kopioida Flash-playerin osoitteesta:
Flash-player

Tutustu väitöskirjan lähdeluetteloon kiinnittäen huomiota esim. seuraaviin asioihin:

- miten paljon lähteitä työssä on
- milloin lähteet ovat ilmestyneet (milloin väitöskirja on ilmestynyt - miten vanhoja lähteet ovat, vertaa väitöskirjan aihetta - ovatko lähteet ajan tasalla aiheeseen nähden)
- minkä kielisiä lähteet ovat
- minkälaista tietoa lähteet sisältävät: tieteellistä tietoa, ammattitietoa, virallistietoa, yleistietoa
- minkä tyyppisiä lähteet ovat: lehtiartikkeleita, artikkeleita kirjoista (ns. kokoomateosartikkeleita), kirjoja, lainsäädäntöä, yksittäisiä nettisivuja
- ovatko lähteet painettuja paperimuotoisia vai verkkojulkaisuja

Tehtävä 3 - Omien taitojen arviointi oppimispäiväkirjaan - tekoaika - 1.12.07 - 4.1.2008 (yksilötehtävä)

Tehtävät ja oppimateriaalit löytyvät TK:n kansioista tiedonhankinnan kurssin etusivulta.

Ennen tk:n opintoja sinun pitäisi hallita perusasioita tietokantojen käytössä: hakutermin yhdistely eli mitä ja / tai / ei (and, or, not) - operaattorit tarkoittavat; hakutermin katkaisu; vesa-asiasanasto.

Jos et hallitse em. asioita, niin käy kertaamassa Kompassissa. Lisäohjausta tiedonhankintaan ja tämän kurssin suorittamiseen saat Tiedonhankinnan klinikalla tiistai-aamuisin klo 8.15 - 9.00.

Tulostettava näkymä: INFORMAATIOLOKUTAITO kevät 2008

Tulosta

Tallenna tiedostoon

Tiedosto: TERVETULOA TIEDONHANKINNAN KURSSILLE**Tervetuloa tiedonhankinnan verkkokurssille!**

Tällä verkkokurssilla suoritat AOP:n puolen opintopisteen informaatiolukutaidon opinnot. Verkkokurssi esitellään ja käynnistetään ensimmäisellä tiedonhankinnan kontaktiopetuskerralla viikolla 4.

Oppimateriaali

Oppimateriaalina on Virtuaaliamk:n sivuilla oleva kurssi [Kompassi : opas tiedonhankinnan perusteisiin.](#)

Aloita oppimateriaalin opiskelu tutustumalla Kompassin [Opiskelijan oppaaseen.](#)

Huom! Opiskelijan oppaassa tulee esille Tiedonhankintasuunnitelman täyttäminen yksilötehtävänä. Tällä kurssilla se tehdään tiimitehtävänä (tehtävä 2).

Tutustu sitten lukuun [Aikataulutus ja kurssin suorittaminen AOP:n aikana](#) (on tässä Blackboard-ympäristössä) - siellä on kerrottu tarkemmin, mitä sinun on tehtävä ja miten sinun kannattaa edetä.

Tehtävät

Tehtävä 1. Päiväkirja (Yksilötehtävä).

Tehtävä 2. Tiedonhankintasuunnitelman täyttäminen (tehtävä tehdään tiimitehtävänä samalla, kun tehdään osiota AOP6) HUOM! Kompassikurssin kokoava tehtävä Tiedonhankintasuunnitelma. Tehtävä on tiimitehtävä. Tehkää tehtävä samalla, kun teette AOP:n ammattianalyysitehtävää. Tehtävän palautuspäivä on 7.3.

HUOM! Kompassikurssin sisältö kannattaa opiskella läpi ennen tämän tehtävän tekemistä jokaisen itsenäisesti.

Molemmat tehtävät tehdään ja palautetaan AOP:n BlackBoard-ympäristöön:

Tehtävä 1 Keskustelut-osioon ja tehtävä 2 Tehtävät -osioon. Lisäohjeet tehtävien tekemisestä löytyvät tehtävistä - lue ne tarkkaan.

Kurssilla on myös avoin verkkokeskustelu, jossa voit vapaasti kysellä ja ihmetellä epäselviä asioita.

Apua ongelmatilanteissa

Tämän kurssin ohjaajana on informaattikko Mervi Kivirinta. Voit lähettää postia tämän kurssialustan kautta tai sähköpostiosoitteeseen mervi.kivirinta@diak.fi. Puh. 040 8230 878. Kirjastossa on tiistaiamuisin klo 8.15 - 9.00

Tiedonhankinnan klinikka, jonne voit tulla myös verkkokurssi-ongelmien kanssa. Voit kysyä apua myös keskustelun kautta.

Arvosanat

Suoritusmerkinnät näkyvät opiskelijoille omassa arvosanoissa Blackboard-ympäristössä. Arvostelu: suoritettu / ei suoritettu.

Tiedosto: Aikataulus ja kurssin suorittaminen AOP:n aikana

Itsenäisen opiskelun ja tehtävien aikataulus

Kun alat suorittaa kurssia, avaa [Kompassi](#) Internet-selaimen toiseen ikkunaan tai välilehteen valmiiksi. Pidä myös auki [Diakin verkkokirjasto](#), sillä kurssilla viitataan tiedonlähteisiin, jotka löytyvät Diakin kirjaston sivuilta.

Kompassi-kurssilla on monia flash-tekniikalla tehtyjä oppimisaihoita. Odota rauhassa, että ne aukeavat. Jos sinulle on ongelmia aihoiden käytössä, niin katso lisätietoja kurssin kohdasta [Tekniset vaatimukset](#).

Aloita opiskelemaan ajoissa aineistoa niin, että sinulle jää tarpeeksi aikaa ennen tehtävää 2.:

1. Tutustu ensin opiskelijan oppaaseen sekä Kompassin lukuun Tervetuloa sekä Oppimateriaalit-osiossa olevaan [Halu, hinku ja himo: informaatiolukutaito ammattikorkeakoulussa](#) -tekstiin. Tee tehtävän 1 (Päiväkirjatehtävän) ensimmäinen osio samalla, kun luet Tervetuloa-lukua. Viimeistään **28.1.2008** mennessä. (viikko 4 - 5).

HUOM! Kun opiskelet itsenäisesti Kompassin sisältöä, niin tiedonhankintasuunnitelmaan liittyviä tehtäviä sinun ei tarvitse vielä tehdä.

2. Opiskele luvut Tiedontarpeen määrittely ja Tiedonhankinnan suunnittelu. (Viikko 4 - 5)
3. Opiskele luku Tiedonhaun tekniikka - kokeile tämän luvun oppia vaikka Diana-tietokantaan ja Googleen. Opiskele myös Tietokannat ja e-aineistot. **Em. lukujen joitakin asioita menemme läpi kontaktiopetuksessa.** (Viikko 4 - 5)
4. Opiskele luvut Tiedonlähteet sekä Internet. (Viikko 6)
5. Tutustu kappaleisiin Tiedonlähteiden arviointi ja Oman yhteenvedon teko (lue tästä vain 2 ensimmäistä sivua. Diakilainen tapa merkitä lähdemerkinnät opetetaan äidinkielen tunnilla tai löytyy oppaasta Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä) (Viikko 7)
6. Tutustu lukuun oman toiminnan arviointi (Viikko 7)
7. Tee tiimisi kanssa tehtävä 2 - Tiedonhankintasuunnitelman täytön ohjeistus löytyy Kompassin eri kappaleista. Eli kerratkaa vielä tässä vaiheessa Kompassin sisältöä. (Viikot 8 - 10) Tehtävä 2 palautuspäivä **7.3.2008**. Tehtävä kaksi tulee näkyviin tähän, kun tehtäviä tekevät tiimit on selvillä.

HUOM!

Kompassi-aineisto löytyy myös 32-sivuisen [tulostusversiona \(pdf-tiedostona\)](#). Tulostusversiosta puuttuu oppimisaihiot. Kun opiskelet sisältöä ensimmäisen kerran, niin opiskele myös oppimisaihiot.

Tehtävää 2 tehdessä kannattaa myös muistaa tulostusversio.

Sinulla on käytettävissä n. 5 tuntia 32-sivuisen aineiston sekä aihoiden opiskeluun. Päiväkirjakirjoittamiseen eli tehtävään 1 on varattu aikaa 2 tuntia ja tehtävään 2 on varattu 3 tuntia. Tehtävään 2 kuuluvaan ammatti-analyyseitehtävän tiedonhankintaan on varattu aikaa myös osioon AOP6.

Em. lisäksi opiskelijalla on vielä 4 tuntia kontaktiopetusta:

2 tuntia - toimipaikan kirjastoon tutustuminen ja kirjaston
kokoelmatietokannan käyttö; verkkokurssiopiskelun käynnistys (viikko 4)
2 tuntia - Nelli-portaalin käyttö, Diakin verkkoaineistot (viikko 5)

8. Tee tehtävän 1 (Päiväkirja) toinen osio **11.4.2008** mennessä

Keskustelunaihe: INFOLUKUTAITO: TEHTÄVÄ 1 PÄIVÄKIRJA

Käy kirjoittamassa päiväkirjaan ainakin kaksi kertaa:

1. Esittele itsesi kurssin alussa (28.1.2008 mennessä) seuraavasti:

Tutustu Virtuaaliamk:n tiedonhankinnan kurssin Kompassin Tervetuloa-lukuun. Tee luvun lopussa oleva tiedonhankintataitojen testi. Kun teet testiä, niin avaa koneellesi Diakin verkkokirjaston sivut, sillä testissä viitataan joihinkin tietokantoihin, joihin löytyy linkit verkkokirjastosta. Esim. Arto-tietokantaa voit käyttää kotikoneelta Nellin kautta. Valitse Aineistonvalinta ja aakkosista Arto.

Kerro itsestäsi tiedonhankkijana:

mistä olet löytänyt tiedonlähteet aikaisempiin opiskeluihisi
millaisia kirjastoja olet käyttänyt
mitä ongelmia sinulla on ollut tiedonhankinnassa
miten sinun pitäisi parantaa tiedonhankinnan taitojasi (hyödynnä tekemääsi testiä)

2. Arvioi kurssin lopussa oppimaasi (Tee Tehtävän 2 palauttamisen jälkeen 11.4.2008 mennessä)

**Mitä olet oppinut tiedonhankinnasta kevään aikana?
Millainen olet verkko-opiskelijana?
Onko sinulla vielä tarvetta harjoitella tiedonhankintaa? Miten?
Anna samalla palautetta myös kurssista ja Kompassi-materiaalista.**

Päiväkirjakirjoitukset näkyvät vain kurssin opettajille ja sinulle itsellesi.

Kirjaa myös muutenkin päiväkirjaan oppimaasi. Kurssin lopussa sinun kannattaa ottaa talteen omat työsi, sillä kurssialue sulkeutuu.

Tehtävä: INFOLUKUTAITO: TEHTÄVÄ 2. TIEDONHANKINTASUUNNIT. TÄYTTÄM.

Ohjeet:

Kompassikurssilta löytyy Tiedonhankintasuunnitelma-lomake (on myös liitteenä tässä tehtävänannossa). Kun opiskelet kurssia, niin eri sivuilla tulee ohjeistus siihen, mitä milloinkin täytät lomakkeeseen.

Täyttäkää lomake samalla, kun teette tehtävää 2 (liittyy aop6:n ja aop7:n ammattianalyyseitehtävään).

Palautuspäivä on 7.3. Tehtävässä pyydetään tekemään miellekartta. Sen voi tehdä esim.

wordilla ja palauttaa tässä liitteenä. Mutta sen voi palauttaa myös paperiversiona kirjaston lokeroon (b-rakennuksessa samassa paikassa kuin opettajien lokerot) tai kirjastoon.

liitteet:

[suunnittelulomake.doc](#)

Eräpäivä:

7. maaliskuuta 2008 18:00

Ryhmätyön tyyppi

Ryhmä

Arvostelukriteerit:

aakkosnumeerinen arvosana

Tulosta

Tallenna tiedostoon